

การกระจายรายได้ในครัวเรือนผู้สูงอายุไทย

Income Distribution of Thai Ageing Households

นาย รัชพันธุ์ เชยจิตร

สำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการกระจายรายได้ในครัวเรือนผู้สูงอายุไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการกระจายรายได้ของครัวเรือนผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลitudinalจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2547 และ ปี พ.ศ. 2549 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติและจำแนกครัวเรือนออกเป็นสามประเภทได้แก่ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ และครัวเรือนรวม นอกจากนั้นจำแนกการศึกษาทั้งในระดับภาพรวมของประเทศและในระดับภูมิภาค

ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมการกระจายรายได้ของประเทศ เมื่อพิจารณาจากร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ของครัวเรือนที่ยากจนที่สุด กับครัวเรือนที่ร่ำรวยที่สุด พบว่า การกระจายรายได้มีแนวโน้มแย่ลง คนจนยิ่งจนลง คนรวยยิ่งรวยขึ้น ลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นกับทั้งครัวเรือนทุกประเภททั้งที่มีและไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ ทั้งในระดับประเทศและในทุกภูมิภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประสบปัญหาการขยายตัวของช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน ที่เร็วกว่าภูมิภาคอื่นของประเทศ โดยเฉพาะในครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ ในขณะที่เดียวกัน ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน ในครัวเรือนผู้สูงอายุก็ขยายตัวเร็วกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ แสดงให้เห็นว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้มีได้จำกัดวงอยู่แต่ในกลุ่มประชากรทั่วไปเท่านั้นกลับเพิ่มความซ้ำซ้อนในกลุ่มประชากรกลุ่มย่อยเช่น กลุ่มผู้สูงอายุ ด้วย

Abstract

This study aimed to investigate and compare the income distribution in Thai ageing household. The secondary data from the Socio- Economic Survey in 2004 and 2006 compiled by the National Statistics Office was employed. Households in this study was classified into three categories : 1) ageing household, 2) non ageing household and 3) total households, summation from the two previous groups .

Result of this study was shown in both national and regional levels. The study Found an inequality of income distribution in Thailand become worsen in all regions. The poor became the poorer, the rich became the richer. The problem stated not only in the geographical context, but also in all types of household. The North East region had a worst incidents of income distribution, particularly in ageing household. The gap between the richest and the poorest in ageing household in the North East was widen with the higher speed, compare to the others. This means that an inequality of income distribution in Thailand existed with complexity , not only in the whole population, but also in the sub-group population like ageing.

คำนำ

รายงานวิจัยเรื่อง การกระจายรายได้ในครัวเรือนผู้สูงอายุไทย ฉบับนี้ ผู้วิจัยประสงค์ที่ศึกษาและพัฒนาตัวชี้วัดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ที่สามารถสะท้อนปัญหาดังกล่าวสำหรับประชากรกลุ่มย่อย ซึ่งอาจแตกต่างจากประชากรกลุ่มใหญ่ ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาตัวชี้วัดการกระจายรายได้ที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติด้วย ผลการศึกษาจากงานวิจัยฉบับนี้จึงประกอบด้วยเนื้อหาสาระ หรือ สถานการณ์ของปัญหาการกระจายรายได้ที่เกิดขึ้นในครัวเรือนผู้สูงอายุ ในขณะที่เดียวกันผู้วิจัยก็พยายามสอดแทรกแนวทางในการพัฒนาตัวชี้วัดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ไปพร้อมๆกัน อย่างไรก็ตามงานวิจัยชิ้นนี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นเท่านั้น ดังนั้นถ้าเนื้อหาสาระของงานวิจัยชิ้นนี้มีความผิดพลาดและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้อ่านได้เท่าที่ควร ผู้วิจัยต้องขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

รัชพันธุ์ เชายจิตร

7 เมษายน 2554

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ		2
Abstract		3
คำนำ		4
บทที่ 1	บทนำ	8
บทที่ 2	ทฤษฎี และกรอบแนวคิดของงานวิจัย	10
บทที่ 3	วิธีการดำเนินการวิจัย	15
บทที่ 4	ผลการศึกษา	17
บทที่ 5	สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	42
บรรณานุกรม		51

ตารางที่ 4.1	ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ทวีราชอาณาจักร	18
ตารางที่ 4.2	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ทวีราชอาณาจักร	20
ตารางที่ 4.3	ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน กรุงเทพมหานคร	22
ตารางที่ 4.4	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน กรุงเทพมหานคร	23
ตารางที่ 4.5	ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคกลาง	26
ตารางที่ 4.6	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคกลาง	27
ตารางที่ 4.7	ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคเหนือ	28
ตารางที่ 4.8	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคเหนือ	29
ตารางที่ 4.9	ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	30
ตารางที่ 4.10	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	31
ตารางที่ 4.11	ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคใต้	32
ตารางที่ 4.12	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคใต้	33

ตารางที่ 4.13	ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือน กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ 6 และกลุ่มที่ 10 จำแนกตาม การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือนและภาค	34-35
ตารางที่ 4.14	อัตราส่วน ระหว่างส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 2 เทียบกับ ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 1 จำแนกตามการมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือนและภาค	38
ตารางที่ 4.15	อัตราส่วน ระหว่าง ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 6 เทียบกับ ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 1 จำแนกตาม การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือนและภาค	38
ตารางที่ 4.16	อัตราส่วน ระหว่าง ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 10 เทียบกับ ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 1 จำแนกตาม การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือนและภาค	39
ตารางที่ 4.17	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนของครัวเรือน กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ 6 และกลุ่มที่ 10 จำแนกตาม การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือนและภาค	40-41

บทที่ 1

บทนำ

การแก้ไขปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ เป็นภารกิจที่ทุกรัฐบาลให้ความสำคัญและดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลดังกล่าวมาโดยตลอดทุกยุคทุกสมัย โดยได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้เป็นเป้าหมายหลักในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมิใช่เพียงแต่เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเพิ่มขึ้นของรายได้แต่เพียงเท่านั้น แต่ต้องก่อให้เกิดการกระจายรายได้ให้เป็นไปอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันในสังคม นั้นหมายความว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศควรได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภายใต้แนวทางทุนนิยม ที่ประเทศไทยใช้ไปนกรอบในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตลอดช่วง 50 กว่าปีที่ผ่านมา

อย่างไรก็ตาม ประจักษ์พยานที่แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยประสบปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มคนในสังคมไทย ยังมีให้เห็นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากตัวเลขสัดส่วนคนจนในประเทศไทย โดยสำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งพบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภาคที่มีสัดส่วนคนจนมากที่สุดในประเทศไทย แม้ว่าสัดส่วนคนจนจะมีแนวโน้มลดลงก็ตามนับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา แต่สัดส่วนคนจนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็ยังคงสูงกว่าสัดส่วนคนจนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองที่มีสัดส่วนคนจนน้อยที่สุดในประเทศไทย ประมาณ 15 เท่าตัวในปี พ.ศ. 2547 (ขวัญใจ ศรีหิรัญ, 2549)

จากการศึกษาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า แม้แนวโน้มสัดส่วนคนจนในภาพรวมของประเทศไทยจะมีแนวโน้มลดลง แต่ความแตกต่างระหว่างภาคโดยเฉพาะภาคที่ร่ำรวยที่สุด เช่น กรุงเทพมหานคร กับ ภาคที่ยากจนที่สุด หรือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังคงมีอยู่ในสังคมไทย และความแตกต่างดังกล่าวอาจเพิ่มขึ้นหากยังไม่ได้เพิ่มความพยายามให้มากขึ้นจากทุกภาคส่วนเพื่อที่จะลดความแตกต่างทางด้านรายได้ระหว่างภูมิภาค ยิ่งกว่านั้นประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จากโครงสร้างทางประชากรของไทยที่มีจำนวนการเกิดน้อยลงอย่างมาก ในขณะที่ผู้คนส่วนใหญ่มีอายุยืนยาวขึ้นเนื่องจากการพัฒนาทางการแพทย์และสาธารณสุข ทำให้ในอนาคตอันใกล้ประเทศไทยจะเป็นประเทศที่มีผู้สูงอายุในสัดส่วนที่มากกว่า เด็กและคนในวัยทำงาน การก้าวเข้าสู่โครงสร้างสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยเป็นไปอย่างรวดเร็ว หากความพยายามในการแก้ไขปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ยังเป็นไปในอัตราเท่าที่เป็นกันมาในอดีต คาดการณ์ได้ว่า ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ของ

สังคมไทย อาจยกระดับสูงขึ้นเมื่อก้าวเข้าสู่โครงสร้างสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย นั้นหมายความว่า ผู้สูงอายุของไทยอาจได้รับความเดือดร้อนมากขึ้นกว่าเดิมเพราะอาจต้องแบกรับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น

การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งตอบคำถามวิจัยที่ว่า มีความเหลื่อมล้ำในด้านการกระจายรายได้สักเพียงใด ระหว่างครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุพักอาศัยอยู่ด้วย เพื่อจะได้นำข้อมูลมา กำหนดแนวทางหรือนโยบายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของคนกลุ่มต่างๆในสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการกระจายรายได้ของครัวเรือนผู้สูงอายุประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2547 และ ปี พ.ศ. 2549

ขอบเขตของโครงการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2547 และ ปี พ.ศ. 2549 สำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งได้จัดทำการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนเป็นประจำทุกๆสองปี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1 ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจน และการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันของครัวเรือนในประเทศไทย เช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น

2 ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการประกอบการเรียนการสอนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ ต่อนิสิตของสำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ และ นิสิต ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รวมทั้งผู้สนใจในประเด็นเกี่ยวกับการกระจายรายได้ของครัวเรือนผู้สูงอายุในประเทศไทย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายรายได้ เป็น การพิจารณาลักษณะการกระจายตัวของประชากรในระดับชั้นต่างๆของรายได้ ถ้าการกระจายรายได้มีความเท่าเทียมกันสูงหมายความว่า ความแตกต่างของรายได้ของบุคคลในสังคมมีน้อย ในทางตรงกันข้าม ถ้าการกระจายรายได้มีความไม่เท่าเทียมกันสูงหมายความว่า ความแตกต่างของรายได้ของบุคคลในสังคมมีมาก ลักษณะการกระจายรายได้สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การกระจายรายได้สัมบูรณ์ (absolute distribution) และการกระจายรายได้สัมพัทธ์ (relative distribution) ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การกระจายรายได้สัมบูรณ์ (absolute distribution) เป็นการศึกษาที่กำหนดรายได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นระดับที่พอเพียงที่จะซื้ออาหารในการดำรงชีพ แล้วนับจำนวนประชากรที่มีรายได้ที่ต่ำกว่าและสูงกว่าระดับรายได้ที่กำหนดไว้ดังกล่าว โดยทั้งนี้ระดับรายได้ที่ได้กำหนดไว้ในข้างต้นนี้ เรียกว่า ระดับแห่งความยากจน (poverty line) ดังนั้นสัดส่วนของประชากรที่จัดว่ายากจนต่อจำนวนประชากรทั้งหมด นั่นคือดัชนีหรือตัวบ่งชี้ของการกระจายรายได้สัมบูรณ์ โดยถ้าสัดส่วนมีค่าลดลงในขณะที่ระดับรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น เราอาจกล่าวได้ว่าการกระจายรายได้สัมบูรณ์ของประเทศดีขึ้น และสัดส่วนของประชากรที่ยากจนที่อยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจนต่อประชากรทั้งหมด

2. การกระจายรายได้สัมพัทธ์ (relative distribution) เป็นการศึกษาโดยการจำแนกชั้นของรายจ่าย เพื่อหาความแตกต่างระหว่างประชากรในระดับรายจ่ายต่างๆ ถ้าประชากรมีฐานะทางรายได้แตกต่างกันมาก เราอาจกล่าวได้ว่าการกระจายรายได้สัมพัทธ์มีความเหลื่อมล้ำสูง แต่ถ้าประชากรมีฐานะทางรายได้เท่าเทียมกันหรือใกล้เคียงกัน การกระจายรายได้สัมพัทธ์ก็จะเป็นความเหลื่อมล้ำน้อย สำหรับดัชนีที่ใช้วัดการกระจายรายได้สัมพัทธ์ที่นิยมใช้ ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini coefficient) สำหรับการศึกษาในที่นี้เป็นการศึกษาในเรื่องของความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ ซึ่งจากที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น ดังนั้นการศึกษาดังกล่าวจึงเป็นการกระจายรายได้ที่มีลักษณะ แบบ การกระจายรายได้สัมพัทธ์ (relative distribution) โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจะเป็นลักษณะครัวเรือนมากกว่าบุคคล

นอกจากแนวคิดในการวัดการกระจายรายได้ทั้งสองวิธีที่กล่าวมาข้างต้น ยังมีเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์อีกสองประเภทที่นิยมใช้ในการวัดการกระจายรายได้ของบุคคล หรือ ครัวเรือนในสังคมใดสังคมหนึ่ง เครื่องมือแรก เรียกว่า “เส้นโค้งลอเรนซ์”(Lorenz curve) ซึ่งเป็นเส้นที่แสดงความสัมพันธ์

ระหว่างร้อยละสะสมของรายได้และร้อยละสะสมของครัวเรือน โดยกำหนดให้ “ร้อยละสะสมของรายได้” อยู่ในแกนตั้ง และกำหนดให้ “ร้อยละสะสมของครัวเรือน” อยู่ในแกนนอน โดยถ้ามีการกระจายรายได้ที่มีความเป็นธรรมโดยสมบูรณ์ (absolute equity) หรือการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันทั่วทั้งสังคม จะเห็นได้ว่าร้อยละสะสมของรายได้และร้อยละสะสมของครัวเรือน จะเท่ากันในทุกระดับหรือทุกกลุ่ม ดังนั้น เส้นโค้งลอเรนซ์ จะเป็นเส้นตรงทับกับเส้นทแยงมุมของกรอบรูปสี่เหลี่ยมโดยเป็นเส้นตรง 45 องศากับแกนนอน แต่ถ้ามีการกระจายรายได้ที่ไม่มีความเป็นธรรม หรือมีความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าร้อยละสะสมของรายได้จะไม่เท่ากับร้อยละสะสมของครัวเรือน ซึ่งถ้าเส้นโค้งลอเรนซ์ (Lorenz curve) โค้งออกจากเส้นทแยงมุมมากขึ้นเท่าใด นั่นหมายถึงขนาดของการกระจายรายได้มีความไม่เท่าเทียมกัน หรือมีความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้มากขึ้นเท่านั้น

การสร้างเส้นโค้งลอเรนซ์ เริ่มจากการเรียงลำดับรายได้ประจำที่ครัวเรือนได้รับจากน้อยไปหามาก แล้วแบ่งกลุ่มครัวเรือนจำนวนเท่าๆกัน ส่วนมากนิยมแบ่งออกเป็น สิบกลุ่ม หรือไม่กี่ห้ากลุ่ม จากนั้นนำค่าร้อยละของความถี่สะสมทั้งทางด้านจำนวนครัวเรือนและความถี่สะสมทางด้านรายได้มาแสดง ก็จะสามารถแสดงให้เห็นถึงการกระจายรายได้ของประชากรที่ศึกษา โดยอยู่ในรูปเส้นโค้งลอเรนซ์ ถ้าเส้นโค้งลอเรนซ์อยู่ห่างจากเส้นความเท่าเทียมกันมากแสดงถึง ความไม่เสมอภาคของการกระจายรายได้อยู่ในระดับสูง ในทางตรงกันข้ามถ้าเส้นโค้งลอเรนซ์อยู่ใกล้เส้นความเท่าเทียมกันแสดงถึงว่า มีความเสมอภาคของการกระจายรายได้ในระดับสูง หรือ พุทธิกนิยหนึ่ง แสดงให้เห็นว่าความไม่เสมอภาคของการกระจายรายได้ลดลง

นอกจากเส้นโค้งลอเรนซ์ แล้วยังมีเครื่องมือเศรษฐศาสตร์อีกประเภทหนึ่งที่นิยมใช้ในวัดการกระจายรายได้หรือความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ของสมาชิกในสังคมเรียกว่า “ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ” (Gini Coefficient) และมักใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ ควบคู่ไปกับ เส้นโค้งลอเรนซ์ การหาค่าสัมประสิทธิ์จีนิเพื่อวัดการกระจายรายได้ กำหนดให้พื้นที่ระหว่างเส้นความเท่าเทียมกันกับเส้นโค้งลอเรนซ์ เท่ากับพื้นที่ A และกำหนดให้พื้นที่ใต้เส้นโค้งลอเรนซ์เท่ากับ พื้นที่ B ค่าสัมประสิทธิ์จีนิจะเท่ากับ $A/(A+B)$ ดังนั้นถ้าพื้นที่ระหว่างเส้นความเท่าเทียมกับเส้นโค้งลอเรนซ์มีค่ามาก ค่าสัมประสิทธิ์จีนิก็จะมีค่ามากด้วยเช่นกัน แสดงถึงความไม่เสมอภาคของการกระจายรายได้ในระดับสูง ในทางกลับกัน ถ้าพื้นที่ระหว่างเส้นความเท่าเทียมกับเส้นโค้งลอเรนซ์มีค่าน้อย ค่าสัมประสิทธิ์จีนิก็จะมีค่าน้อยเช่นกัน แสดงถึงความไม่เสมอภาคของการกระจายรายได้ในระดับต่ำ หรือ พุทธิกนิยหนึ่ง ความเสมอภาคของการกระจายรายได้อยู่ในระดับสูง

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ขวัญใจ ศรีหิรัญ (2549) ศึกษาและเปรียบเทียบการกระจายรายได้ของครัวเรือนในจังหวัดบุรีรัมย์ ในปี พ.ศ. 2543 2545 และ 2547 โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini Coefficient) ซึ่งเป็นดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ จากการศึกษาพบว่า การกระจายรายได้ในจังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. 2543 2545 และ 2547 ซึ่งวัดจากค่า สัมประสิทธิ์จินี มีค่าเพิ่มขึ้นนับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2543 2545 และ 2547 ทั้งในระดับจังหวัดในภาพรวม และเขต เทศบาลและนอกเขตเทศบาล แสดงว่า ความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้สูงขึ้นทั้งในเขตจังหวัด เทศบาล และนอกเขตเทศบาล นอกจากนี้ยังพบว่า การจัดสรรงบประมาณของจังหวัดมีผลต่อความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ดังนั้นการจัดสรรงบประมาณของจังหวัดบุรีรัมย์ควรเน้นไปยังโครงการที่มีผลต่อการกระจายรายได้ในพื้นที่นอกเขตเทศบาล เช่น โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ โครงการพัฒนาที่ดินทำกิน เป็นต้น

วีณา เทพช่วยสุข (2539) ศึกษาการกระจายรายได้ของครัวเรือนในประเทศไทยในช่วง ปี พ.ศ. 2529 ถึงปี พ.ศ. 2535 โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยวัดการกระจายรายได้จากค่าสัมประสิทธิ์ จินี ค่าสัมประสิทธิ์แห่งความแปรปรวน และค่าสัดส่วนผลต่างระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือน กับค่ามัธยฐานของรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือนและแบ่งการศึกษาตามชั้นรายได้และภาคที่อยู่อาศัย ผลการศึกษาพบว่า ความเท่าเทียมของการกระจายรายได้ นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2529 จนถึงปี พ.ศ. 2535 มีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ แต่อย่างไรก็ตาม ภาคกลาง และกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่ามี การกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันมากขึ้น อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบการกระจายได้ระหว่างภูมิภาค ในช่วงระยะปี พ.ศ. 2529- 2535 ปรากฏว่าครัวเรือนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีการกระจายรายได้เท่าเทียมกันมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ

อินทนน เบญจกุล (2541) ศึกษาการกระจายรายได้ของครัวเรือนเขตชนบทในจังหวัด นครราชสีมา โดยใช้ข้อมูลจากผลการพัฒนาชนบทตามโครงการของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท จังหวัด นครราชสีมา เปรียบเทียบกับผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์จินี ในปี พ.ศ. 2524 2535 และ 2537 ว่ามีความสอดคล้องกันเพียงใด ผลการศึกษาพบว่า ผลการพัฒนาชนบทตามโครงการของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัดนครราชสีมา ทำให้รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนสูงขึ้น ครัวเรือนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการปลูกพืชผักและการเลี้ยงสัตว์ แต่ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์จินี ซึ่งแบ่งออกเป็น

สามเขตพื้นที่ ได้แก่ เขตเทศบาล เขตสุขาภิบาล เขตชนบท กลับพบว่า ทางด้านการกระจายรายได้ในเขตเทศบาล และเขตสุขาภิบาล มีแนวโน้มลดลง ในขณะที่เขตชนบทที่ศึกษา กลับพบว่า ความเหลื่อมล้ำทางด้านการกระจายรายได้กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา ในปี พ.ศ. 2524 2535 และ ปี พ.ศ. 2537

ศิรินคร เอียบศิริเมธี (2545) ศึกษาการกระจายรายได้ของครัวเรือนในระดับจังหวัดของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2539 และ ปี พ.ศ. 2541 ซึ่งเป็นช่วงก่อนและหลังวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และวัดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ด้วยค่าสัมประสิทธิ์จินี นอกจากนั้นผู้วิจัย ยังศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ ผลการศึกษาพบว่า การกระจายรายได้ในภาพรวมของประเทศไทย มีแนวโน้มดีขึ้นเล็กน้อย ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ หมายความว่า ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจนั้นลดลง เมื่อพิจารณาการกระจายรายได้โดยอาศัยค่าสัมประสิทธิ์จินีเป็นรายภาค พบว่า ภาคใต้เป็นภาคที่มีการกระจายรายได้ที่ทั่วถึงทั้งก่อนและหลังวิกฤตทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภาคที่มีพัฒนาการเด่นชัดมากในเรื่องของการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์จินี ซึ่งลดลงถึงร้อยละ 11 ตลอดช่วงเวลาการศึกษา นอกจากนั้นผู้วิจัยสรุปให้เห็นว่า นอกจากความแตกต่างของการกระจายรายได้นั้นมิได้ลดลงจากการวิเคราะห์ข้อมูลในระดับจังหวัดเพียงเท่านั้น เมื่อพิจารณาหรือจำแนกการกระจายรายได้เป็นรายภูมิภาค ก็พบแสดงให้เห็นถึงการลดลงของความเหลื่อมล้ำของความแตกต่างของรายได้ระหว่างภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย

จากการทบทวนเอกสาร ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาการกระจายรายได้ในประเทศไทย เท่าที่ผ่านมา เน้นการวัดการเหลื่อมล้ำของรายได้จากครัวเรือนทั่วไป หรือในประชากรกลุ่มใหญ่ ยังมิได้มีการศึกษาใดที่แบ่งหรือจำแนกกลุ่มประชากรออกเป็นกลุ่มย่อย ยกเว้นการศึกษาของขวัญใจ ศิริหรือญูที่แบ่งประชากรที่ศึกษา ออกตามลักษณะการปกครอง ได้แก่ เขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล การแบ่งประชากรในลักษณะดังกล่าวมีจุดเน้นไปที่รูปแบบการปกครองในระดับท้องถิ่น มากกว่าเน้นที่คุณลักษณะทางประชากร เช่น ประชากรผู้สูงอายุกับประชากรที่ไม่ใช่ผู้สูงอายุ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดประชากรกลุ่มย่อยในการศึกษาครั้งนี้ จากคุณลักษณะทางประชากรเพื่อตอบคำถามวิจัยที่ว่า การกระจายรายได้ของครัวเรือนผู้สูงอายุของไทย เป็นอย่างไรและแตกต่างกันหรือไม่กับครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ มากน้อยเพียงใด เพื่อจะสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรของไทยที่ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรในลักษณะดังกล่าวอาจนำมาซึ่งความซ้ำซ้อนของปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันในครัวเรือนผู้สูงอายุไทย

นอกจากการแบ่งประชากรกลุ่มย่อยออกตามคุณลักษณะทางประชากรแล้ว ผู้วิจัยต้องการแสดงให้เห็นความแตกต่างในประเด็นดังกล่าวในระดับภูมิภาคด้วย ผู้วิจัยจึงได้แบ่งพื้นที่ในการศึกษาออกเป็นหลายระดับ ทั้งระดับภาพรวมของประเทศและในระดับภูมิภาคต่างๆของประเทศ 5 ภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ นอกเหนือไปจากประเด็นเรื่องประชากรกลุ่มย่อยและพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาเรื่องการกระจายรายได้ที่ผ่านมา นิยมใช้ เส้นโค้งลอเรนซ์ และ ค่าสัมประสิทธิ์จีเน่ เป็นเครื่องมือในการวัดการกระจายรายได้ว่ามีความเท่าเทียมกันหรือไม่ ซึ่งการใช้เครื่องมือเศรษฐศาสตร์ทั้งสองมีข้อดีในด้านความมีประสิทธิภาพในการวัดการกระจายรายได้สำหรับประชากรในภาพรวม เนื่องจากผลที่ได้จากการใช้เครื่องมือทั้งสองนี้ เราสามารถระบุขนาดของความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ด้วยตัวเลขเพียงตัวเลขเดียวสำหรับประชากรหนึ่งกลุ่มแล้วนำไปเปรียบเทียบกับที่คำนวณได้จากประชากรกลุ่มอื่นๆอีกตัวเลขหนึ่งในเรื่องขนาดของความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้แล้วทำการเปรียบเทียบในภาพรวมของประชากรกลุ่มย่อยทั้งสองกลุ่มนั้นว่ากลุ่มใดมีการกระจายรายได้ที่ดีกว่ากัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นที่นิยมใช้กันอย่างมากในการศึกษาเรื่องการกระจายรายได้

แม้จะมีข้อดีอยู่มากในการได้มาซึ่งตัวเลขเพียงตัวเลขเดียวสำหรับอธิบายประชากรกลุ่มหนึ่งแล้วนำไปเปรียบเทียบกับประชากรอีกกลุ่มหนึ่ง แต่ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้เครื่องมือเศรษฐศาสตร์ทั้งสองชนิดยังไม่สามารถตอบคำถามที่ละเอียดลงไปกว่านั้น เช่นว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุกลุ่มรายได้สูงมีการกระจายรายได้ที่แตกต่างจากครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุกลุ่มรายได้น้อย มากน้อยเพียงใด เพื่อตอบปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยต้องใช้เครื่องมืออื่นๆที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติเพื่อหาคำตอบที่ลึกลงไปกว่าปกติที่เคยทำมา อย่างไรก็ตามเพื่อให้มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้คำนวณ “ ช่องว่างคนรวย-คนจน ” แล้วแบ่งออกเป็นสามระดับ ได้แก่ “ ช่องว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุด ” “ ช่องว่างคนรวย-คนจน : ชั้นกลาง ” และ “ ช่องว่างคนรวย-คนจน : ชั้นล่างสุด ” เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบการกระจายรายได้ของประชากรกลุ่มย่อยกลุ่มเดียวกันแต่มีหลายกลุ่มรายได้ เช่น ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในกลุ่มรายได้สูง ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในกลุ่มรายได้ปานกลาง และ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในกลุ่มรายได้น้อย ซึ่งรายละเอียดวิธีคำนวณนั้นผู้วิจัยได้แสดงไว้ในบทที่ 3 ซึ่งเป็นต่อไป แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยชิ้นนี้จะไม่ได้อาศัยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ทั้งสองชนิดที่กล่าวมาไม่ได้หมายความว่า เครื่องมือทั้งสองชนิดใช้ไม่ได้ แต่ผู้วิจัยต้องการทดลองหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อเสริมกับวิธีเดิมที่มีอยู่เพื่อให้ความสามารถในการอธิบายความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ทำได้ขึ้นสำหรับประชากรที่มีคุณลักษณะแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมิได้เล็งผลเลิศว่าการทดลองวิธีใหม่นั้นจะประสบความสำเร็จ อาจจบลงด้วยการหันกลับมาใช้วิธีการเดิมที่เคยใช้กันหรืออาจมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาวิธีการวัดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้สำหรับการศึกษารั้งถัดไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน พ.ศ.2547 และ 2549 ซึ่งเป็นข้อมูลประเภทภาคตัดขวาง จำนวน 2 ครั้ง เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ในครัวเรือนผู้สูงอายุในกลุ่มรายได้ต่างๆและสามารถเปรียบเทียบข้ามกลุ่มกับครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการศึกษาโดยวิธีการรวบรวมข้อมูล เอกสาร รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระจายรายได้ จากนั้นผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้นเพื่อนำเสนอให้เห็นความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ในครัวเรือนผู้สูงอายุของไทย
 2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยคำนวณตัวชี้วัดเชิงปริมาณ 3 ชนิดเพื่อตอบโจทย์วิจัยโดยตัวชี้วัดตัวแรกผู้วิจัยคำนวณ “ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มต่างๆ” สำหรับการวัดการกระจายรายได้เชิงสัมพัทธ์ ในขณะที่ผู้วิจัยคำนวณ “รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน” เป็นตัวชี้วัดที่สองสำหรับวัดการกระจายรายได้เชิงสัมบูรณ์
- ตัวชี้วัดสุดท้ายที่ผู้วิจัยใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณนั้นผู้วิจัยคำนวณ “ช่องว่างคนรวย-คนจน” ซึ่งได้เกริ่นนำไปแล้วบางส่วนในบทที่ผ่านมา โดยผู้วิจัยได้แบ่งการคำนวณ “ช่องว่างคนรวย-คนจน” ออกเป็นสามระดับ ได้แก่ “ช่องว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุด” “ช่องว่างคนรวย-คนจน : ชั้นกลาง” และ “ช่องว่างคนรวย-คนจน : ชั้นล่างสุด” เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบการกระจายรายได้ของประชากรกลุ่มย่อยเดียวกันแต่มีรายได้ที่แตกต่างกัน 4 กลุ่มได้แก่ 1) ครัวเรือนที่มีส่วนแบ่งรายได้ประจำในกลุ่มที่ 1 ซึ่งมีส่วนแบ่งรายได้ประจำต่ำสุด หรือ ครัวเรือนที่ยากจนที่สุด 2) ครัวเรือนที่มีส่วนแบ่งรายได้ประจำในกลุ่มที่ 2 ซึ่งเป็นครัวเรือนที่ยากจนรองลงมาจากกลุ่มแรก 3) ครัวเรือนที่มีส่วนแบ่งรายได้ประจำในกลุ่มที่ 6 ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นตัวแทนของ “คนชั้นกลาง” เนื่องจากกลุ่มรายได้ที่ 6 เป็นกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ประจำ ณ ตำแหน่งกลางระหว่างกลุ่มครัวเรือนในกลุ่มที่ 1 และ 10 และ 4) ครัวเรือนที่มีส่วนแบ่งรายได้ประจำในกลุ่มที่ 10 ซึ่งมีส่วนแบ่งรายได้ประจำสูงสุด หรือ ครัวเรือนที่ร่ำรวยที่สุด

ผู้วิจัยคำนวณ ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน ทั้งสิ้น 3 อัตราส่วน ประกอบด้วยอัตราส่วนแรก เรียกว่า “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นล่างสุด” คำนวณจาก ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือน กลุ่มที่ 2 เทียบกับ ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 1 ในขณะที่อัตราส่วนที่สอง ซึ่งเรียกว่า “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นกลาง” คำนวณจากอัตราส่วนระหว่างส่วนแบ่งรายได้ประจำของ ครัวเรือนกลุ่มที่ 6 เทียบกับ ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนในกลุ่มที่ 1 และ อัตราส่วนสุดท้าย เรียกว่า “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุด” คำนวณจากอัตราส่วน ระหว่างส่วนแบ่งรายได้ประจำของ ครัวเรือนในกลุ่มที่ 10 เทียบกับ ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 1 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนวณช่องว่าง คนรวย-คนจน ทั้งสามประเภท จำแนกได้ดังนี้ ช่องว่างคนรวย-คนจน ทั้งสามชั้น สำหรับ ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ ครัวเรือนทั้งหมด ซึ่งเป็นรวมประชากรกลุ่มย่อยทั้งสองที่กล่าวมาเข้า ด้วยกัน แล้วแบ่งการศึกษาทั้งในระดับภาพรวมของประเทศและในระดับภูมิภาคซึ่งผลการศึกษาได้นำเสนอ ไว้ในบทถัดไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนผลการศึกษานี้ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็นสามส่วน ส่วนแรกเป็นการนำเสนอผลการศึกษากการกระจายรายได้ในครัวเรือนผู้สูงอายุไทยในภาพรวมทั้งประเทศ ในขณะที่ผลการศึกษารองนำเสนอผลการศึกษากการกระจายรายได้ในครัวเรือนผู้สูงอายุไทยในระดับภูมิภาค ซึ่งประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ในขณะที่ส่วนที่สามแสดงให้เห็นช่องว่างระหว่างคนจนรวย-คนจนทั้งในภาพรวมระดับประเทศและรายภูมิภาค

4.1 การกระจายรายได้ของครัวเรือนผู้สูงอายุไทยในระดับประเทศ

เมื่อพิจารณาการกระจายรายได้ของครัวเรือนในระดับประเทศ ดังผลการศึกษาที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 4.1 พบว่า การกระจายรายได้ของครัวเรือนทั้งหมดในระดับประเทศมีแนวโน้มแย่ลง จากปี พ.ศ. 2547 ถึงปี พ.ศ. 2549 โดยครัวเรือนทั้งหมดที่ยากจนที่สุด หรือ ครัวเรือนทั้งหมดที่มีส่วนแบ่งรายได้ประจำในกลุ่มที่ 1 มีส่วนแบ่งรายได้ลดลงจากร้อยละ 1.6 ในปี พ.ศ. 2547 เหลือเพียงร้อยละ 1.4 ในปี พ.ศ. 2549 ในขณะที่ครัวเรือนที่รวยที่สุด หรือ ครัวเรือนทั้งหมดที่มีส่วนแบ่งรายได้ประจำในกลุ่มที่ 10 มีส่วนแบ่งรายได้ประจำเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 38.8 ในปี พ.ศ. 2547 เป็นร้อยละ 40.1 ในปี พ.ศ. 2549 แสดงให้เห็นว่าในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา การกระจายรายได้ของประเทศไทยแนวโน้มแย่ลง คนจนยิ่งจนลง ในขณะที่คนรวยกลับรวยขึ้น นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาในรายละเอียดลึกลงไป โดยจำแนกครัวเรือนออกเป็น สองกลุ่ม ได้แก่ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ กับ ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ผลการศึกษา พบว่า การกระจายรายได้มีแนวโน้มแย่ลงทั้งสองกลุ่ม กล่าวคือ ส่วนแบ่งรายได้ประจำของทั้งครัวเรือนผู้สูงอายุ และครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ในกลุ่มที่ 1 หรือ ครัวเรือนที่ยากจนที่สุด มีแนวโน้มลดลงตลอดช่วงระยะเวลาที่ศึกษา ในทางตรงกันข้าม ส่วนแบ่งรายได้ประจำของทั้งครัวเรือนผู้สูงอายุ และ ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ในกลุ่มที่ 10 หรือ ครัวเรือนที่ร่ำรวยที่สุด กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งย้ำให้เห็นว่า คนจนยิ่งจนลง ในขณะที่คนรวยกลับรวยขึ้นในครัวเรือนทั้งที่มีและไม่มีผู้สูงอายุ

ตารางที่ 4.1 ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ทั่วประเทศ

กลุ่มรายได้ของครัวเรือน (จำแนกตามรายได้ประจำ) จำนวน 10 กลุ่ม	ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (กลุ่มรายได้ประจำต่ำสุด)	1.9	1.6	1.6	1.4	1.6	1.4
กลุ่มที่ 2	2.9	2.6	2.6	2.5	2.6	2.5
กลุ่มที่ 3	3.7	3.4	3.5	3.4	3.5	3.3
กลุ่มที่ 4	4.6	4.2	4.4	4.4	4.4	4.3
กลุ่มที่ 5	5.6	5.2	5.5	5.5	5.5	5.3
กลุ่มที่ 6	6.9	6.5	7.0	6.9	6.8	6.7
กลุ่มที่ 7	8.5	8.3	8.9	8.8	8.7	8.6
กลุ่มที่ 8	11.1	11.0	11.6	11.4	11.5	11.4
กลุ่มที่ 9	16.1	16.3	16.6	16.2	16.5	16.3
กลุ่มที่ 10 (กลุ่มรายได้ประจำสูงสุด)	38.7	41.0	38.3	39.5	38.8	40.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : จากการคำนวณ

นอกจากนั้นผลการศึกษาดังกล่าวเฉพาะในกลุ่มครัวเรือนยากจนที่สุด พบว่า ส่วนแบ่งรายได้ของผู้สูงอายุที่มีค่าดีกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ซึ่งอาจจะแสดงให้เห็นว่าการกระจายรายได้ในครัวเรือนผู้สูงอายุ นั้นน่าจะดีกว่า การกระจายรายได้ในครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ถึงแม้ว่าจะมีขนาดของความแตกต่างที่ไม่มากนักก็ตาม อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาที่ปรากฏในตารางที่ 4.1 แม้จะเป็นข้อค้นพบที่น่าสนใจ แต่ข้อค้นพบดังกล่าวเกิดขึ้นการที่ผู้วิจัยจำแนกครัวเรือนออกเป็นสองประเภทได้แก่ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุกับครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ แล้วจึงทำการเรียงลำดับส่วนแบ่งรายได้ประจำจากน้อยไปหามากในแต่ละประเภท แล้วทำการจัดกลุ่มรายได้ของครัวเรือนออกเป็นสิบกลุ่มๆ ละเท่าๆ กัน ดังนั้นการที่ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การกระจายรายได้ในครัวเรือนผู้สูงอายุนั้นน่าจะดีกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ จึงเป็นพิจารณาเฉพาะในกลุ่มเดียวกันเท่านั้นไม่ควรพิจารณาข้ามประเภทครัวเรือนกันอย่างเด็ดขาดเพราะอาจนำไปสู่ข้อสรุปที่ผิดพลาดได้

นอกจากนั้น ครัวเรือนผู้สูงอายุมีรายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุในทุกกลุ่มรายได้ ไม่ว่าจะเป็นครัวเรือนที่ยากจนที่สุด หรือ ครัวเรือนที่ร่ำรวยที่สุด ครัวเรือนผู้สูงอายุก็มีรายได้ประจำเฉลี่ยต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุโดยตลอดช่วงระยะเวลาที่ศึกษา สะท้อนให้เห็นว่า สถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนผู้สูงอายุนั้นด้อยกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ แม้ผลการศึกษาในตารางที่ 4.1 ที่พบว่า ส่วนแบ่งรายได้ประจำในครัวเรือนผู้สูงอายุในครัวเรือนที่ยากจนที่สุด จะดีกว่า ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุก็ตาม แต่นั่นเป็นเพียงการพิจารณาเฉพาะด้านการกระจายรายได้ของครัวเรือนแต่ละประเภทเท่านั้นไม่ได้เป็นการพิจารณาด้านฐานะทางเศรษฐกิจหรือจำนวนเม็ดเงินสำหรับใช้จ่ายใช้สอยของครัวเรือน

ตารางที่ 4.2 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน
 การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ทั้งราชอาณาจักร

กลุ่มรายได้ของครัวเรือน (จำแนกตามรายได้ประจำ) จำนวน 10 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (กลุ่มรายได้ประจำต่ำสุด)	861.01	938.32	986.29	1,086.48	934.74	1,024.99
กลุ่มที่ 2	1,336.10	1,530.10	1,619.69	1,896.88	1,499.31	1,745.09
กลุ่มที่ 3	1,706.40	2,016.64	2,166.58	2,577.14	1,976.71	2,350.28
กลุ่มที่ 4	2,097.82	2,519.42	2,755.97	3,288.42	2,492.56	2,990.72
กลุ่มที่ 5	2,556.03	3,109.18	3,443.91	4,138.37	3,099.32	3,752.84
กลุ่มที่ 6	3,133.83	3,872.58	4,368.43	5,223.59	3,877.39	4,740.98
กลุ่มที่ 7	3,881.39	4,949.96	5,556.37	6,645.63	4,970.58	6,071.32
กลุ่มที่ 8	5,083.60	6,576.55	7,235.80	8,646.99	6,531.82	8,019.87
กลุ่มที่ 9	7,365.12	9,751.22	10,345.16	12,233.55	9,406.65	11,453.92
กลุ่มที่ 10 (กลุ่มรายได้ประจำสูงสุด)	17,602.63	24,380.70	23,813.96	29,708.41	21,972.44	28,074.32
เฉลี่ย	4,570.05	5,975.98	6,240.27	7,558.42	5,686.33	7,035.73

ที่มา : จากการคำนวณ

4.2 การกระจายรายได้ของครัวเรือนผู้สูงอายุไทยในระดับภูมิภาค

นอกเหนือการนำเสนอภาพของการกระจายรายได้ของครัวเรือนในระดับประเทศแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอให้เห็นถึงภาพของการกระจายรายได้ของครัวเรือนในระดับภูมิภาค เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของรายได้ระหว่างภูมิภาค เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยที่ผ่านมาว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด เมื่อวัดผลด้วยการกระจายรายได้ระหว่างภูมิภาค ทั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 5 ภูมิภาค ดังนี้ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ โดยมีรายละเอียดของแต่ละภูมิภาคดังนี้

4.2.1 กรุงเทพมหานคร

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการกระจายรายได้ของครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานครกับการกระจายรายได้ของครัวเรือนในระดับประเทศ พบว่า การกระจายรายได้ของครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร มีการกระจายรายได้ที่ดีกว่า การกระจายรายได้ของครัวเรือนในระดับประเทศ เมื่อพิจารณาจากส่วนแบ่งรายได้ประจำของ “ครัวเรือนทั้งหมดที่ยากจนที่สุด” พบว่า ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนทั้งหมดที่ยากจนที่สุดในเขตกรุงเทพมหานคร ดีกว่า ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนทั้งหมดที่ยากจนที่สุดในระดับประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่า ครัวเรือนที่รวยที่สุดของกรุงเทพมหานคร มีส่วนแบ่งรายได้ต่ำกว่าครัวเรือนที่ร่ำรวยที่สุดในระดับประเทศ ซึ่งแสดงว่าการกระจายรายได้ของครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร นั้น ดีกว่า การกระจายรายได้ของครัวเรือนในภาพรวมระดับประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม หากมองเฉพาะการกระจายรายได้ของครัวเรือนเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครพบว่าในภาพรวมของกรุงเทพมหานครการกระจายรายได้มีแนวโน้มแย่ลง ระหว่างปี พ.ศ. 2547 ถึง ปี พ.ศ. 2549 โดยครัวเรือนทั้งหมดที่ยากจนที่สุดของกรุงเทพมหานคร หรือ ครัวเรือนทั้งหมดที่มีส่วนแบ่งรายได้ประจำในกลุ่มที่ 1 มีส่วนแบ่งรายได้เท่าเดิมเท่ากับร้อยละ 2.4 ทั้งในปี พ.ศ. 2547 และ 2549 ในขณะที่ครัวเรือนทั้งหมดที่ร่ำรวยที่สุด หรือ ครัวเรือนทั้งหมดในเขตกรุงเทพมหานครที่มีส่วนแบ่งรายได้ประจำในกลุ่มที่ 10 กลับมีส่วนแบ่งรายได้ประจำเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 34.8 ในปี พ.ศ. 2547 เป็นร้อยละ 36.1 ในปี พ.ศ. 2549 แสดงให้เห็นว่าในช่วงสองปีที่ศึกษาการกระจายรายได้ของครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มแย่ลง แม้ว่าคนจนจะไม่ยากจนลงไปกว่าเดิมก็ตาม แต่คนรวยกลับร่ำรวยขึ้น

ตารางที่ 4.3 ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน กรุงเทพมหานคร

กลุ่มรายได้ของครัวเรือน (จำแนกตามรายได้ประจำ) จำนวน 10 กลุ่ม	ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (กลุ่มรายได้ประจำต่ำสุด)	2.2	2.3	2.4	2.4	2.4	2.4
กลุ่มที่ 2	3.3	3.4	3.8	3.7	3.6	3.6
กลุ่มที่ 3	4.2	4.3	4.7	4.6	4.6	4.5
กลุ่มที่ 4	5.2	5.0	5.6	5.3	5.5	5.3
กลุ่มที่ 5	6.5	5.9	6.4	6.2	6.3	6.1
กลุ่มที่ 6	7.5	7.1	7.4	7.3	7.5	7.2
กลุ่มที่ 7	9.4	8.5	8.9	8.7	8.9	8.7
กลุ่มที่ 8	12.1	11.3	10.9	10.9	11.2	11.0
กลุ่มที่ 9	17.2	15.5	14.6	15.0	15.2	15.2
กลุ่มที่ 10 (กลุ่มรายได้ประจำสูงสุด)	32.3	36.7	35.3	35.9	34.8	36.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : จากการคำนวณ

เมื่อพิจารณาในแง่เม็ดเงินที่ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานครมีเงินมีใช้ในแต่ละเดือน ดังผลการศึกษาที่ปรากฏในตารางที่ 4.4 พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานครมีเม็ดเงินสำหรับจับจ่ายใช้สอยมากกว่าค่าเฉลี่ยในระดับประเทศในทุกกลุ่มรายได้และทุกประเภท กล่าวคือ ครัวเรือนทั้งหมดในกรุงเทพมหานครมีรายได้ประจำเฉลี่ย ประมาณ 12,400 บาทต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2549 ในขณะที่ครัวเรือนทั้งหมดในภาพรวมของประเทศมีรายได้ประจำเฉลี่ยในปีเดียวกันเพียง ประมาณ 7,000 บาทต่อเดือนเท่านั้นเอง (ตารางที่ 4.2 และ ตารางที่ 4.4)

แม้ว่าในภาพรวมของตารางที่ 4.4 จะแสดงให้เห็นว่า ในปี พ.ศ. 2547 และ 2549 ครัวเรือนผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีรายได้ประจำโดยเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน ต่ำกว่า ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ กามเพียงเล็กน้อย

แต่ครัวเรือนผู้สูงอายุที่ยากจนที่สุดซึ่งอยู่ในกลุ่มที่มีรายได้ประจำต่ำสุด(กลุ่มที่1) กลับมีรายได้ประจำต่ำที่สุดเฉลี่ยเพียงเดือนละ ประมาณ 2,900 บาทต่อคนต่อเดือนในปี พ.ศ. 2549 ต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ลักษณะเช่นนี้จะยังปรากฏในกลุ่มรายได้ที่ 2 จนถึง กลุ่มรายได้ที่ 7 ตลอดปีพ.ศ. 2549 แต่ในครัวเรือนผู้สูงอายุในกลุ่มรายได้ที่ 8 จนถึงกลุ่มรายได้ที่ 10 กลับพบในทางตรงกันข้าม กล่าวคือ ตั้งแต่กลุ่มรายได้ที่ 8 ขึ้นไป ครัวเรือนผู้สูงอายุมีรายได้ประจำโดยเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนสูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในตารางที่ 4.3 ที่พบว่าร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำของกลุ่มรายได้ที่ 8 จนถึงกลุ่มรายได้ที่ 10 ในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนผู้สูงอายุมีส่วนแบ่งรายได้ประจำ ดีกว่า ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ สะท้อนว่าในเขตกรุงเทพมหานครครัวเรือนผู้สูงอายุที่ร่ำรวย มีความมั่งคั่งมากกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ

ตารางที่ 4.4 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน
การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน กรุงเทพมหานคร

กลุ่มรายได้ของครัวเรือน (จำแนกตามรายได้ประจำ) จำนวน 10 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (กลุ่มรายได้ประจำต่ำสุด)	2,394.39	2,882.41	2,508.61	3,038.04	2,480.32	2,985.67
กลุ่มที่ 2	3,640.58	4,202.61	3,852.75	4,563.25	3,794.35	4,456.29
กลุ่มที่ 3	4,708.63	5,285.89	4,851.51	5,640.97	4,822.74	5,544.62
กลุ่มที่ 4	5,732.12	6,291.27	5,734.51	6,623.30	5,733.25	6,530.68
กลุ่มที่ 5	7,061.86	7,288.32	6,558.08	7,630.43	6,644.67	7,541.92
กลุ่มที่ 6	8,306.78	8,711.26	7,666.60	9,019.61	7,825.97	8,931.83
กลุ่มที่ 7	10,309.82	10,469.76	9,065.04	10,837.58	9,325.68	10,732.74
กลุ่มที่ 8	13,216.32	13,880.54	11,257.70	13,502.76	11,679.17	13,579.47
กลุ่มที่ 9	18,726.57	19,362.69	15,079.91	18,557.47	15,903.03	18,773.23
กลุ่มที่ 10 (กลุ่มรายได้ประจำสูงสุด)	35,791.27	45,242.97	36,141.51	44,258.70	36,260.52	44,544.52
เฉลี่ย	11,006.68	12,360.54	10,280.97	12,378.66	10,459.50	12,373.69

ที่มา : จากการคำนวณ

4.2.2 ภูมิภาค

เมื่อพิจารณาการกระจายรายได้ของครัวเรือนในภูมิภาคต่างๆของประเทศทั้ง 4 ภูมิภาคได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ดังผลการศึกษาที่ปรากฏในตารางที่ 4.5 4.7 4.9 และ 4.11 พบว่า ในภาพรวมการกระจายรายได้มีแนวโน้มแย่งลงในทุกภูมิภาค เช่นเดียวกับการกระจายรายได้ในระดับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาจากส่วนแบ่งรายได้ประจำของกลุ่มครัวเรือนทั้งหมดที่ยากจนที่สุด พบว่าในทุกภูมิภาคครัวเรือนทั้งหมดที่ยากจนที่สุด มีส่วนแบ่งรายได้ประจำลดลง ในขณะที่ครัวเรือนทั้งหมดที่ร่ำรวยที่สุดมีส่วนแบ่งรายได้เพิ่มขึ้นทุกภูมิภาค ยกเว้น ภาคเหนือ (ดูตารางที่ 4.7) ซึ่งลักษณะดังที่กล่าวมาสอดคล้องกับการกระจายรายได้ในระดับประเทศ สะท้อนให้เห็นว่า ในแต่ละภูมิภาคของไทยประสบปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน จะแตกต่างกันก็เพียงที่ระดับของความรุนแรงของปัญหาว່ว่าภูมิภาคใดมีความรุนแรงมากกว่ากัน

เมื่อจำแนกครัวเรือนในระดับภูมิภาคออกเป็นครัวเรือนที่มีและไม่มีผู้สูงอายุ ผลการศึกษาที่ปรากฏในตารางที่ 4.5 4.7 4.9 และ 4.11 พบว่า เมื่อพิจารณาเฉพาะครัวเรือนที่ยากจนที่สุด หรือ ครัวเรือนในกลุ่มรายได้ที่ 1 เพียงกลุ่มเดียว ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีส่วนแบ่งรายได้ประจำสูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ในปี พ.ศ. 2549 ในทุกภูมิภาค แต่ส่วนแบ่งรายได้ประจำเพียงเดียวยังไม่อาจบอกได้ว่าครัวเรือนมีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันได้มากน้อยเพียงใด ควรพิจารณาในแง่เม็ดเงินที่แต่ละครัวเรือนได้รับประกอบกันด้วย โดยผลการศึกษาพบว่าเมื่อพิจารณาในแง่เม็ดเงินแล้ว พบว่า ครัวเรือนผู้สูงอายุที่ยากจนที่สุดมีรายได้ประจำโดยเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน ต่ำกว่า ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุในกลุ่มเดียวกันแทบทั้งสิ้น ปรากฏการณ์เช่นนี้แสดงให้เห็นว่า การพิจารณาเปรียบเทียบการกระจายรายได้ในประชากรกลุ่มย่อย เช่น การเปรียบเทียบการกระจายรายได้ในครัวเรือนที่มีและไม่มีผู้สูงอายุนั้น ควรพิจารณาทั้งในด้านส่วนแบ่งรายได้ และในด้านเม็ดเงินควบคู่กันไป เพื่อป้องกันการแปลผลที่ผิดพลาดโดยเฉพาะลักษณะที่ขัดแย้งกันระหว่างร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ ซึ่งมีหน่วยเป็นร้อยละ กับ รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน ซึ่งเป็นเม็ดเงินที่ครัวเรือนได้รับ มีหน่วยเป็น บาทต่อคนต่อเดือน

จากผลการศึกษาที่กล่าวมา ผู้วิจัยพบว่า กรุงเทพมหานครเป็นเพียงภูมิภาคเดียวที่ ส่วนแบ่งรายได้ กับ รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน มีความสอดคล้องกัน ไม่ขัดแย้งกัน กล่าวคือ ในปี พ.ศ.2549 ครัวเรือนผู้สูงอายุที่ยากจนที่สุดในเขตกรุงเทพมหานคร มีทั้งร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ และ รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน ต่ำกว่า ครัวเรือนที่ยากจนที่สุดแต่ไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย ความสอดคล้องนี้ น่าจะแสดงให้เห็นได้ว่า โดยเปรียบเทียบแล้ว ผู้สูงอายุที่ยากจนที่สุดในเขตกรุงเทพมหานคร น่าจะเผชิญกลับความยากลำบากจากการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันในเขตกรุงเทพมหานครค่อนข้างมาก

เนื่องจากรายได้ประจำที่ครัวเรือนผู้สูงอายุได้รับนั้นต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีสูงอายุ ส่งผลให้ส่วนแบ่งรายได้ประจำจึงต่ำกว่าครัวเรือนที่ยากจนที่สุดแต่ไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่

ในขณะที่ในระดับภูมิภาคทุกภูมิภาคกลับพบ ความขัดแย้งระหว่าง ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ ซึ่งมีหน่วยเป็นร้อยละ กับ รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน ซึ่งเป็นเม็ดเงินที่ครัวเรือนได้รับมีหน่วยเป็น บาทต่อคนต่อเดือน โดยเฉพาะในกลุ่มครัวเรือนที่ยากจนที่สุด นอกจากนั้นผู้วิจัยยังพบอีกว่า เมื่อเกิดลักษณะความขัดแย้งดังกล่าว การพิจารณาการกระจายรายได้จากร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำนั้น จะเปรียบเทียบได้เฉพาะในกลุ่มประชากรย่อย กลุ่มเดียวกันเท่านั้น ไม่สามารถเปรียบเทียบข้ามไปยังกลุ่มประชากรย่อยกลุ่มอื่นๆได้ การเปรียบเทียบข้ามกลุ่มจะต้องพิจารณาในแง่เม็ดเงินเข้ามาประกอบด้วยเสมอ ยกตัวอย่างเช่น ในตารางที่ 4.5 ซึ่งพบว่า ในปี พ.ศ. 2549 ภาคกลาง ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุที่ยากจนที่สุดมีส่วนแบ่งรายได้ประจำร้อยละ 2.0 ซึ่งสูงกว่า ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุในกลุ่มเดียวกันที่มีส่วนแบ่งรายได้ประจำ เพียงร้อยละ 1.9 เท่านั้น แต่เมื่อพิจารณาในแง่เม็ดเงินจากตารางที่ 4.6 กลับลักษณะที่ขัดแย้งกันว่า ครัวเรือนผู้สูงอายุที่ยากจนที่สุดมีรายได้ประจำเฉลี่ยประมาณ 1,300 บาทต่อคนต่อเดือน ซึ่งต่ำกว่า ครัวเรือนในกลุ่มเดียวกันที่ไม่มีผู้สูงอายุที่มีรายได้ประจำเฉลี่ยประมาณ 1,500 บาทต่อคนต่อเดือน จากผลการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุที่ยากจนที่สุดมีส่วนแบ่งรายได้ประจำเพียงร้อยละ 2.0 ซึ่งต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในกลุ่มรายได้อื่นๆ แสดงให้เห็นว่าการกระจายรายได้เฉพาะในครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในช่วงดังกล่าวไม่ดีเท่าที่ควร

ผลการศึกษาที่ปรากฏในตารางที่ 4.5 4.7 4.9 และ 4.11 แสดงให้เห็นว่า ในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนผู้สูงอายุในทุกภูมิภาคของไทยเผชิญกับปัญหาการกระจายรายได้ที่แย่ลงกว่าในช่วงสองปีที่ผ่านมา แม้ว่าหากมองในแง่เม็ดเงิน หรือ รายได้ประจำเฉลี่ยของครัวเรือนผู้สูงอายุที่ยากจนที่สุด จะมีรายได้ประจำเฉลี่ยในปีพ.ศ. 2549 จะสูงกว่ารายได้ประจำเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2547 ก็ตาม (ดูตารางที่ 4.6 4.8 4.10 และ 4.12) แต่ในทางตรงกันข้ามในปีพ.ศ. 2549 ครัวเรือนผู้สูงอายุที่ร่ำรวยที่สุด หรือ ครัวเรือนที่มีส่วนแบ่งรายได้ประจำในกลุ่มที่ 10 นอกจากจะมีร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำที่เพิ่มขึ้นแล้ว เมื่อพิจารณาในแง่เม็ดเงินประกอบด้วย ก็ยังพบว่า รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนของครัวเรือนผู้สูงอายุที่ร่ำรวยที่สุดในทุกภูมิภาคนั้นก็เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นชัดเจนว่า การกระจายรายได้ในกลุ่มครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุด้วยกันนั้นแย่ลง ครัวเรือนผู้สูงอายุที่ยากจนอยู่แล้วก็ยากจนลงอีก ในขณะที่ผู้สูงอายุที่ร่ำรวยอยู่แล้วก็กลับร่ำรวยขึ้นอีก

ตารางที่ 4.5 ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคกลาง

กลุ่มรายได้ของครัวเรือน (จำแนกตามรายได้ประจำ) จำนวน 10 กลุ่ม	ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (กลุ่มรายได้ประจำต่ำสุด)	2.2	2.0	2.0	1.9	2.0	1.9
กลุ่มที่ 2	3.4	3.2	3.2	3.0	3.2	3.0
กลุ่มที่ 3	4.3	4.0	4.1	3.9	4.1	3.9
กลุ่มที่ 4	5.1	4.9	5.1	4.8	5.0	4.8
กลุ่มที่ 5	6.1	5.8	6.2	5.9	6.0	5.8
กลุ่มที่ 6	7.2	7.0	7.6	7.2	7.4	7.1
กลุ่มที่ 7	8.7	8.6	9.2	8.7	9.1	8.7
กลุ่มที่ 8	11.1	11.1	11.6	10.9	11.5	11.1
กลุ่มที่ 9	15.6	15.8	16.2	14.9	16.1	15.2
กลุ่มที่ 10 (กลุ่มรายได้ประจำสูงสุด)	36.3	37.6	35.0	38.8	35.7	38.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.6 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน
 การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคกลาง

กลุ่มรายได้ของครัวเรือน (จำแนกตามรายได้ประจำ) จำนวน 10 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (กลุ่มรายได้ประจำต่ำสุด)	1,145.87	1,290.51	1,339.02	1,555.76	1,256.41	1,448.19
กลุ่มที่ 2	1,735.50	2,053.14	2,120.64	2,516.77	1,961.64	2,329.75
กลุ่มที่ 3	2,167.22	2,599.86	2,743.10	3,233.18	2,500.75	2,987.55
กลุ่มที่ 4	2,600.37	3,137.04	3,386.94	3,993.88	3,073.39	3,660.91
กลุ่มที่ 5	3,100.10	3,731.82	4,166.49	4,875.20	3,718.78	4,453.09
กลุ่มที่ 6	3,656.49	4,503.47	5,086.46	5,921.91	4,558.96	5,431.44
กลุ่มที่ 7	4,432.70	5,508.00	6,170.17	7,208.96	5,597.97	6,691.51
กลุ่มที่ 8	5,647.77	7,182.12	7,747.52	9,027.61	7,094.62	8,494.34
กลุ่มที่ 9	7,930.92	10,191.29	10,829.44	12,323.37	9,912.80	11,654.49
กลุ่มที่ 10 (กลุ่มรายได้ประจำสูงสุด)	18,399.28	24,093.30	23,323.65	31,908.83	21,890.14	29,460.26
เฉลี่ย	5,088.56	6,437.11	6,701.09	8,269.72	6,165.60	7,674.49

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน
 การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคเหนือ

กลุ่มรายได้ของครัวเรือน (จำแนกตามรายได้ประจำ) จำนวน 10 กลุ่ม	ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (กลุ่มรายได้ประจำต่ำสุด)	2.1	1.8	1.6	1.5	1.7	1.6
กลุ่มที่ 2	3.3	2.7	2.5	2.6	2.7	2.6
กลุ่มที่ 3	4.0	3.5	3.3	3.4	3.4	3.4
กลุ่มที่ 4	4.8	4.4	4.1	4.3	4.2	4.3
กลุ่มที่ 5	5.7	5.3	5.0	5.3	5.1	5.2
กลุ่มที่ 6	6.8	6.4	6.2	6.7	6.3	6.5
กลุ่มที่ 7	8.4	8.1	8.0	8.5	7.9	8.3
กลุ่มที่ 8	10.7	10.8	10.8	11.4	10.7	11.2
กลุ่มที่ 9	15.4	16.4	16.8	16.6	16.3	16.7
กลุ่มที่ 10 (กลุ่มรายได้ประจำสูงสุด)	38.8	40.7	41.8	39.7	41.8	40.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.8 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน
 การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคเหนือ

กลุ่มรายได้ของครัวเรือน (จำแนกตามรายได้ประจำ) จำนวน 10 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (กลุ่มรายได้ประจำต่ำสุด)	784.27	912.18	884.02	964.18	840.18	940.29
กลุ่มที่ 2	1,203.01	1,406.50	1,403.56	1,638.80	1,313.63	1,532.72
กลุ่มที่ 3	1,493.10	1,807.68	1,846.41	2,214.57	1,678.58	2,041.25
กลุ่มที่ 4	1,779.42	2,246.66	2,309.09	2,774.75	2,063.88	2,559.12
กลุ่มที่ 5	2,101.57	2,708.40	2,835.96	3,433.47	2,526.12	3,125.99
กลุ่มที่ 6	2,529.96	3,272.84	3,517.25	4,298.94	3,100.62	3,900.10
กลุ่มที่ 7	3,107.63	4,147.66	4,526.58	5,458.49	3,920.80	4,976.59
กลุ่มที่ 8	3,960.66	5,566.10	6,116.73	7,341.18	5,264.28	6,704.77
กลุ่มที่ 9	5,709.48	8,445.35	9,465.94	10,664.76	8,036.93	9,941.58
กลุ่มที่ 10 (กลุ่มรายได้ประจำสูงสุด)	14,282.72	20,828.09	23,503.28	25,386.64	20,560.28	23,835.83
เฉลี่ย	3,700.39	5,141.45	5,650.28	6,429.08	4,938.96	5,965.94

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.9 ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มรายได้ของครัวเรือน (จำแนกตามรายได้ประจำ) จำนวน 10 กลุ่ม	ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (กลุ่มรายได้ประจำต่ำสุด)	2.0	1.5	1.5	1.3	1.6	1.3
กลุ่มที่ 2	3.0	2.5	2.4	2.2	2.5	2.2
กลุ่มที่ 3	3.7	3.2	3.1	3.0	3.2	3.0
กลุ่มที่ 4	4.5	3.9	3.9	3.8	4.0	3.7
กลุ่มที่ 5	5.5	4.7	5.0	4.8	5.0	4.7
กลุ่มที่ 6	6.7	5.9	6.3	6.1	6.3	6.0
กลุ่มที่ 7	8.5	7.7	8.2	8.3	8.1	8.0
กลุ่มที่ 8	11.2	10.7	11.3	11.6	11.1	11.3
กลุ่มที่ 9	16.2	16.6	17.0	17.3	16.8	17.1
กลุ่มที่ 10 (กลุ่มรายได้ประจำสูงสุด)	38.7	43.5	41.3	41.7	41.2	42.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.10 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน
 การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มรายได้ของครัวเรือน (จำแนกตามรายได้ประจำ) จำนวน 10 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (กลุ่มรายได้ประจำต่ำสุด)	720.80	733.31	812.11	843.24	778.56	799.02
กลุ่มที่ 2	1,091.57	1,205.00	1,260.48	1,416.51	1,187.62	1,327.91
กลุ่มที่ 3	1,361.08	1,556.82	1,658.95	1,913.16	1,541.54	1,761.41
กลุ่มที่ 4	1,657.54	1,911.30	2,099.55	2,437.35	1,918.88	2,215.60
กลุ่มที่ 5	2,002.15	2,311.44	2,639.85	3,080.56	2,396.90	2,777.49
กลุ่มที่ 6	2,459.53	2,880.21	3,324.31	3,941.02	3,004.28	3,546.00
กลุ่มที่ 7	3,096.01	3,774.00	4,368.76	5,323.46	3,885.93	4,735.27
กลุ่มที่ 8	4,077.74	5,256.00	6,000.38	7,459.10	5,311.54	6,679.23
กลุ่มที่ 9	5,924.21	8,142.40	9,054.43	11,187.78	8,030.83	10,159.31
กลุ่มที่ 10 (กลุ่มรายได้ประจำสูงสุด)	14,046.73	21,295.61	21,851.95	26,753.86	19,580.12	25,112.51
เฉลี่ย	3,648.75	4,915.23	5,316.72	6,447.49	4,772.25	5,922.44

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.11 ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน

การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคใต้

กลุ่มรายได้ของครัวเรือน (จำแนกตามรายได้ประจำ) จำนวน 10 กลุ่ม	ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (กลุ่มรายได้ประจำต่ำสุด)	2.0	1.7	1.8	1.6	1.8	1.6
กลุ่มที่ 2	3.2	2.7	2.9	2.8	2.9	2.7
กลุ่มที่ 3	4.0	3.5	3.8	3.7	3.8	3.6
กลุ่มที่ 4	4.9	4.3	4.7	4.6	4.7	4.5
กลุ่มที่ 5	5.9	5.4	5.7	5.7	5.8	5.6
กลุ่มที่ 6	7.2	6.6	7.2	7.0	7.1	6.9
กลุ่มที่ 7	8.9	8.2	9.1	8.9	9.0	8.6
กลุ่มที่ 8	11.3	10.5	11.8	11.6	11.7	11.4
กลุ่มที่ 9	16.0	15.5	16.4	16.3	16.3	16.2
กลุ่มที่ 10 (กลุ่มรายได้ประจำสูงสุด)	36.5	41.8	36.6	37.8	36.9	39.0
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.12 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน
การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน ภาคใต้

กลุ่มรายได้ของครัวเรือน (จำแนกตามรายได้ประจำ) จำนวน 10 กลุ่ม	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
กลุ่มที่ 1 (กลุ่มรายได้ประจำต่ำสุด)	949.49	1,087.60	1,085.94	1,279.49	1,033.82	1,206.50
กลุ่มที่ 2	1,498.80	1,721.16	1,737.30	2,136.91	1,645.00	1,990.53
กลุ่มที่ 3	1,902.87	2,266.37	2,260.38	2,849.92	2,126.93	2,643.85
กลุ่มที่ 4	2,328.06	2,809.30	2,821.35	3,600.42	2,634.59	3,346.79
กลุ่มที่ 5	2,802.31	3,464.91	3,460.87	4,405.55	3,220.03	4,113.60
กลุ่มที่ 6	3,384.93	4,272.37	4,304.74	5,452.77	3,969.86	5,070.49
กลุ่มที่ 7	4,197.88	5,267.96	5,486.98	6,908.76	5,010.68	6,378.08
กลุ่มที่ 8	5,346.91	6,792.89	7,090.28	9,009.56	6,547.85	8,414.36
กลุ่มที่ 9	7,533.27	10,040.55	9,872.24	12,686.80	9,123.06	11,945.32
กลุ่มที่ 10 (กลุ่มรายได้ประจำสูงสุด)	17,197.02	26,992.41	21,931.86	29,181.22	20,552.93	28,694.13
เฉลี่ย	4,716.06	6,477.97	6,013.27	7,763.88	5,595.46	7,391.41

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.13 ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือน กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ 6 และกลุ่มที่ 10
จำแนกตาม การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือนและภาค

กลุ่มครัวเรือนและภาค	ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ					
	ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
รายได้ประจำกลุ่มที่ 1 (ต่ำสุด)						
ทั่วราชอาณาจักร	1.9	1.6	1.6	1.4	1.6	1.4
กรุงเทพมหานคร	2.2	2.3	2.4	2.4	2.4	2.4
กลาง	2.2	2.0	2.0	1.9	2.0	1.9
เหนือ	2.1	1.8	1.6	1.5	1.7	1.6
ตะวันออกเฉียงเหนือ	2.0	1.5	1.5	1.3	1.6	1.3
ใต้	2.0	1.7	1.8	1.6	1.8	1.6
รายได้ประจำกลุ่มที่ 2						
ทั่วราชอาณาจักร	2.9	2.6	2.6	2.5	2.6	2.5
กรุงเทพมหานคร	3.3	3.4	3.8	3.7	3.6	3.6
กลาง	3.4	3.2	3.2	3.0	3.2	3.0
เหนือ	3.3	2.7	2.5	2.6	2.7	2.6
ตะวันออกเฉียงเหนือ	3.0	2.5	2.4	2.2	2.5	2.2
ใต้	3.2	2.7	2.9	2.8	2.9	2.7
รายได้ประจำกลุ่มที่ 6						
ทั่วราชอาณาจักร	6.9	6.5	7.0	6.9	6.8	6.7
กรุงเทพมหานคร	7.5	7.1	7.4	7.3	7.5	7.2
กลาง	7.2	7.0	7.6	7.2	7.4	7.1
เหนือ	6.8	6.4	6.2	6.7	6.3	6.5
ตะวันออกเฉียงเหนือ	6.7	5.9	6.3	6.1	6.3	6.0
ใต้	7.2	6.6	7.2	7.0	7.1	6.9

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

กลุ่มครัวเรือนและภาค	ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำ					
	ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
รายได้ประจำกลุ่มที่ 10 (สูงสุด)						
ทั่วราชอาณาจักร	38.7	41.0	38.3	39.5	38.8	40.1
กรุงเทพมหานคร	32.3	36.7	35.3	35.9	34.8	36.1
กลาง	36.3	37.6	35.0	38.8	35.7	38.6
เหนือ	38.8	40.7	41.8	39.7	41.8	40.1
ตะวันออกเฉียงเหนือ	38.7	43.5	41.3	41.7	41.2	42.6
ใต้	36.5	41.8	36.6	37.8	36.9	39.0

ที่มา : จากการคำนวณ

4.3 ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน

ในส่วนที่สาม ซึ่งเป็นส่วนสุดท้ายของบทที่ 4 ผู้วิจัยต้องการแสดงให้เห็นผลการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบ ด้วยการแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างกลุ่มครัวเรือนที่มีส่วนแบ่งรายได้ประจำที่แตกต่างกัน ทั้งสิ้น 4 กลุ่มได้แก่ 1) ครัวเรือนที่มีส่วนแบ่งรายได้ประจำในกลุ่มที่ 1 ซึ่งมีส่วนแบ่งรายได้ประจำต่ำสุด หรือ ครัวเรือนที่ยากจนที่สุด 2) ครัวเรือนที่มีส่วนแบ่งรายได้ประจำในกลุ่มที่ 2 ซึ่งเป็นครัวเรือนที่ยากจนรองลงมาจากกลุ่มแรก 3) ครัวเรือนที่มีส่วนแบ่งรายได้ประจำในกลุ่มที่ 6 ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นตัวแทนของ “คนชั้นกลาง” เนื่องจากกลุ่มรายได้ที่ 6 เป็นกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ประจำ ณ ตำแหน่งกลาง ระหว่างกลุ่มครัวเรือนในกลุ่มที่ 1 และ 10 และ 4) ครัวเรือนที่มีส่วนแบ่งรายได้ประจำในกลุ่มที่ 10 ซึ่งมีส่วนแบ่งรายได้ประจำสูงสุด หรือ ครัวเรือนที่ร่ำรวยที่สุด

นอกจากนั้นผู้วิจัยได้คำนวณอัตราส่วนระหว่างส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนประเภทต่างๆ โดย ผู้วิจัยเรียกอัตราส่วนที่คำนวณนี้ว่า “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน” โดยผู้วิจัยคำนวณ ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน ทั้งสิ้น 3 อัตราส่วน ประกอบด้วยอัตราส่วนแรก เรียกว่า “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นล่างสุด” คำนวณจาก ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 2 เทียบกับ ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 1 ในขณะที่อัตราส่วนที่สอง ซึ่งเรียกว่า “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นกลาง” คำนวณจากอัตราส่วนระหว่างส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 6 เทียบกับ ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนในกลุ่มที่ 1 และ อัตราส่วนสุดท้าย เรียกว่า “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุด” คำนวณจากอัตราส่วน ระหว่างส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนในกลุ่มที่ 10 เทียบกับ ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 1

จากตารางที่ 4.14 – 4.16 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า “ช่องว่างระหว่าง คนรวย-คนจน” นั้นกว้างขึ้นเรื่อยๆ ยกตัวอย่าง เช่น ในตารางที่ 4.14 “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นล่างสุด” ของครัวเรือนทั้งหมดในปี พ.ศ. 2549 ทั่วราชอาณาจักร มีค่า เท่ากับ 1.8 (กลุ่มครัวเรือนที่ 2 เทียบกับกลุ่มครัวเรือนที่ 1) ในขณะที่ ตารางที่ 4.15 ชี้ให้เห็นว่า “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นกลาง” มีค่าเท่ากับ 4.8 (กลุ่มครัวเรือนที่ 6 เทียบกับกลุ่มครัวเรือนที่ 1) ส่วนตารางที่ 4.16 “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุด” มีค่าเท่ากับ 28.6 (กลุ่มครัวเรือนที่ 10 เทียบกับกลุ่มครัวเรือนที่ 1) แสดงให้เห็นว่า ครัวเรือนยิ่งร่ำรวยขึ้นก็ยิ่งมีส่วนแบ่งรายได้มากขึ้นด้วยโดยเปรียบเทียบ ลักษณะเช่นนี้ปรากฏอยู่ในทุกประเภทครัวเรือนทั่วทุกภูมิภาค “ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เฉกเช่นกับการขยายตัวของช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน มากที่สุด เพราะ ในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนทั้งหมดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นล่างสุด เท่ากับ 1.7 ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นกลาง เท่ากับ 4.6

ในขณะที่ ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุด มีค่าเท่ากับ 32.8 ในขณะที่ “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน” ของครัวเรือนทั้งหมดในเขต “กรุงเทพมหานคร” ปี พ.ศ. 2549 มีการขยายตัวน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศ (ตารางที่ 4.14 – 4.16)

สำหรับครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ ผลการศึกษา พบว่า ในปี พ.ศ. 2549 ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน ชั้นล่างสุด และ ชั้นกลาง ทั้งในภาพรวมของประเทศ และในระดับภูมิภาค มีความแตกต่างกันไม่มากนัก (ตารางที่ 4.14 , 4.15) แต่ความแตกต่างปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนสำหรับ “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุด” ในครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุทั้งในระดับประเทศในภาพรวมและในระดับภูมิภาค กล่าวคือ “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุดของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ” ที่วราฯ ภูมิภาคเพิ่มขึ้นจาก 20.4 ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 25.6 ในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุด มีค่ามากที่สุด เท่ากับ 29.0 .ในปี พ.ศ. 2549 เพิ่มขึ้นจาก 19.4 ในปี พ.ศ. 2547 (ตารางที่ 4.16) ในขณะที่ครัวเรือนผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร มีช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุด ในปี พ.ศ. 2549 เท่ากับ 16.0 เพิ่มขึ้นจาก 14.7 ในปี พ.ศ. 2547 เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับครัวเรือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แสดงให้เห็นว่า “ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เผชิญกับปัญหาการกระจายรายได้ที่ซับซ้อนมากขึ้นกว่าเดิม เพราะช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจนนั้นขยายตัวเพิ่มขึ้นมากทั้งครัวเรือนที่มีและไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย โดยเฉพาะครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วยนั้น ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจนขยายตัวมากกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่เกือบสองเท่าตัว

ตารางที่ 4.14 อัตราส่วน ระหว่างส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 2 เทียบกับ ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 1 จำแนกตามการมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือนและภาค

ภาค	ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นล่างสุด*					
	ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
ทั่วราชอาณาจักร	1.5	1.6	1.6	1.8	1.6	1.8
กรุงเทพมหานคร	1.5	1.5	1.6	1.5	1.5	1.5
กลาง	1.5	1.6	1.6	1.6	1.6	1.6
เหนือ	1.6	1.5	1.6	1.7	1.6	1.6
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1.5	1.7	1.6	1.7	1.6	1.7
ใต้	1.6	1.6	1.6	1.8	1.6	1.7

หมายเหตุ : ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นล่างสุด คำนวณจาก อัตราส่วน ระหว่าง

ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 2 เทียบกับ ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนที่ 1

ตารางที่ 4.15 อัตราส่วน ระหว่าง ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 6 ต่อ ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 1 จำแนกตาม การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือนและภาค

ภาค	ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นกลาง*					
	ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
ทั่วราชอาณาจักร	3.6	4.1	4.4	4.9	4.3	4.8
กรุงเทพมหานคร	3.4	3.1	3.1	3.0	3.1	3.0
กลาง	3.3	3.5	3.8	3.8	3.7	3.7
เหนือ	3.2	3.6	3.9	4.5	3.7	4.1
ตะวันออกเฉียงเหนือ	3.4	3.9	4.2	4.7	3.9	4.6
ใต้	3.6	3.9	4.0	4.4	3.9	4.3

หมายเหตุ : ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นกลาง คำนวณจาก อัตราส่วน ระหว่าง

ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 6 เทียบกับ ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 1

ตารางที่ 4.16 อัตราส่วน ระหว่าง ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 10 ต่อ ส่วนแบ่งรายได้ประจำ
ของครัวเรือนกลุ่มที่ 1 จำแนกตาม การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือนและภาค

ภาค	ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุด*					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
ทั่วราชอาณาจักร	20.4	25.6	23.9	28.2	24.3	28.6
กรุงเทพมหานคร	14.7	16.0	14.7	15.0	14.5	15.0
กลาง	16.5	18.8	17.5	20.4	17.9	20.3
เหนือ	18.5	22.6	26.1	26.5	24.6	25.1
ตะวันออกเฉียงเหนือ	19.4	29.0	27.5	32.1	25.8	32.8
ใต้	18.3	24.6	20.3	23.6	20.5	24.4

หมายเหตุ : ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน คำนวณจาก อัตราส่วน ระหว่าง

ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 10 ต่อส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 1

ตารางที่ 4.17 รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนของครัวเรือน กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ 6 และกลุ่มที่ 10
จำแนกตาม การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือนและภาค

กลุ่มครัวเรือนและภาค	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
รายได้ประจำกลุ่มที่ 1(ต่ำสุด)						
ทั่วราชอาณาจักร	861.01	938.32	986.29	1,086.48	934.74	1,024.99
กรุงเทพมหานคร	2,394.39	2,882.41	2,508.61	3,038.04	2,480.32	2,985.67
กลาง	1,145.87	1,290.51	1,339.02	1,555.76	1,256.41	1,448.19
เหนือ	784.27	912.18	884.02	964.18	840.18	940.29
ตะวันออกเฉียงเหนือ	720.80	733.31	812.11	843.24	778.56	799.02
ใต้	949.49	1,087.60	1,085.94	1,279.49	1,033.82	1,206.50
รายได้ประจำ กลุ่มที่ 2						
ทั่วราชอาณาจักร	1,336.10	1,530.10	1,619.69	1,896.88	1,499.31	1,745.09
กรุงเทพมหานคร	3,640.58	4,202.61	3,852.75	4,563.25	3,794.35	4,456.29
กลาง	1,735.50	2,053.14	2,120.64	2,516.77	1,961.64	2,329.75
เหนือ	1,203.01	1,406.50	1,403.56	1,638.80	1,313.63	1,532.72
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,091.57	1,205.00	1,260.48	1,416.51	1,187.62	1,327.91
ใต้	1,498.80	1,721.16	1,737.30	2,136.91	1,645.00	1,990.53

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

กลุ่มครัวเรือนและภาค	รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน					
	ครัวเรือนที่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนที่ไม่มี ผู้สูงอายุอาศัย		ครัวเรือนทั้งหมด	
	2547	2549	2547	2549	2547	2549
รายได้ประจำกลุ่มที่ 6						
ทั่วราชอาณาจักร	3,133.83	3,872.58	4,368.43	5,223.59	3,877.39	4,740.98
กรุงเทพมหานคร	8,306.78	8,711.26	7,666.60	9,019.61	7,825.97	8,931.83
กลาง	3,656.49	4,503.47	5,086.46	5,921.91	4,558.96	5,431.44
เหนือ	2,529.96	3,272.84	3,517.25	4,298.94	3,100.62	3,900.10
ตะวันออกเฉียงเหนือ	2,459.53	2,880.21	3,324.31	3,941.02	3,004.28	3,546.00
ใต้	3,384.93	4,272.37	4,304.74	5,452.77	3,969.86	5,070.49
รายได้ประจำกลุ่มที่ 10 (สูงสุด)						
ทั่วราชอาณาจักร	17,602.63	24,380.70	23,813.96	29,708.41	21,972.44	28,074.32
กรุงเทพมหานคร	35,791.27	45,242.97	36,141.51	44,258.70	36,260.52	44,544.52
กลาง	18,399.28	24,093.30	23,323.65	31,908.83	21,890.14	29,460.26
เหนือ	14,282.72	20,828.09	23,503.28	25,386.64	20,560.28	23,835.83
ตะวันออกเฉียงเหนือ	14,046.73	21,295.61	21,851.95	26,753.86	19,580.12	25,112.51
ใต้	17,197.02	26,992.41	21,931.86	29,181.22	20,552.93	28,694.13
รายได้ประจำเฉลี่ยทุกกลุ่มรายได้						
ทั่วราชอาณาจักร	4,570.05	5,975.98	6,240.27	7,558.42	5,686.33	7,035.73
กรุงเทพมหานคร	11,006.68	12,360.54	10,280.97	12,378.66	10,459.50	12,373.69
กลาง	5,088.56	6,437.11	6,701.09	8,269.72	6,165.60	7,674.49
เหนือ	3,700.39	5,141.45	5,650.28	6,429.08	4,938.96	5,965.94
ตะวันออกเฉียงเหนือ	3,648.75	4,915.23	5,316.72	6,447.49	4,772.25	5,922.44
ใต้	4,716.06	6,477.97	6,013.27	7,763.88	5,595.46	7,391.41

ที่มา : จากการคำนวณ

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การแก้ไขปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้เป็นเป้าหมายสำคัญเป้าหมายหนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งนี้เพราะในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมิใช่เพียงแต่เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเพิ่มขึ้นของรายได้แต่เพียงเท่านั้น แต่ต้องก่อให้เกิดการกระจายรายได้ให้เป็นไปอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันในสังคม ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศควรได้รับผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภายใต้แนวทางทุนนิยมที่ประเทศไทยใช้เป็นกรอบในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตลอดช่วง 50 กว่าปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังประสบปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มคนในสังคมไทย เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนคนจนต่อประชากรทั้งหมด พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภาคที่มีสัดส่วนคนจนมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่นๆ ของประเทศ แม้ว่าสัดส่วนคนจนจะมีแนวโน้มลดลงก็ตาม แต่ถ้าทำไปเปรียบเทียบกับสัดส่วนคนจนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีสัดส่วนคนจนน้อยที่สุดของประเทศ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนคนจนที่สูดมากกว่ากรุงเทพมหานคร ประมาณ 15 เท่าตัวในปี พ.ศ. 2547 (ขวัญใจ ศรีหิรัญ, 2549)

ในขณะที่ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีร้อยละของประชากรผู้สูงอายุในสัดส่วนที่มากกว่า เด็กและคนในวัยทำงาน หากความพยายามในการแก้ไขปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ยังเป็นไปในอัตราเท่าที่เป็นกันมาในอดีต ผู้สูงอายุของไทยอาจได้รับความเดือดร้อนมากขึ้นกว่าเดิมเพราะอาจต้องแบกรับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้นจากโครงสร้างทางประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามยังไม่มีประจักษ์พยานหรือข้อมูลสนับสนุนอย่างเพียงพอว่า มีความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้สักเพียงใดระหว่างครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุพักอาศัยอยู่ด้วย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการกระจายรายได้ของครัวเรือนผู้สูงอายุประเทศไทย เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาใช้กำหนดแนวทางหรือนโยบายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของคนกลุ่มต่างๆ ในสังคมไทยต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้คือ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการกระจายรายได้ของครัวเรือนผู้สูงอายุประเทศไทย ใน ปี พ.ศ. 2547 และ 2549 โดยใช้ข้อมูลitudinal จากการศึกษาการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2547 และ ปี พ.ศ. 2549 สำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งได้จัดทำการศึกษาภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนเป็นประจำทุกสองปี โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงพรรณนา และ เชิงปริมาณ แล้วนำผลการศึกษาจากทั้งสองวิธีมาสังเคราะห์เพื่อนำเสนอให้เห็นความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ในครัวเรือนผู้สูงอายุของไทย รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาและแบ่งการนำเสนอ

ออกเป็นนำเสนอสามส่วน ประกอบด้วย ส่วนแรกเป็นการนำเสนอผลการศึกษาระยะกระจายรายได้ในครัวเรือนผู้สูงอายุไทยในภาพรวมทั้งประเทศ ส่วนที่สองเสนอผลการศึกษาระยะกระจายรายได้ในครัวเรือนผู้สูงอายุไทยในระดับภูมิภาค ซึ่งประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ และส่วนที่สามแสดงให้เห็นช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจนทั้งในภาพรวมระดับประเทศและรายภูมิภาค ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

5.1 การกระจายรายได้ของครัวเรือนผู้สูงอายุไทยในภาพรวมระดับประเทศ

การกระจายรายได้ของครัวเรือนทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยครัวเรือนทั้งที่มีและไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย ในภาพรวมระดับประเทศมีแนวโน้มแย่ลง จากปี พ.ศ. 2547 ถึงปี พ.ศ. 2549 โดยครัวเรือนที่ยากจนที่สุด หรือ ครัวเรือนทั้งหมดที่มีส่วนแบ่งรายได้ประจำในกลุ่มที่ 1 มีส่วนแบ่งรายได้ลดลงจากร้อยละ 1.6 ในปี พ.ศ. 2547 เหลือเพียง ร้อยละ 1.4 ในปี พ.ศ. 2549 ในขณะที่ครัวเรือนที่ร่ำรวยที่สุด หรือ ครัวเรือนทั้งหมดที่มีส่วนแบ่งรายได้ประจำในกลุ่มที่ 10 มีส่วนแบ่งรายได้ประจำเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 38.8 ในปี พ.ศ. 2547 เป็นร้อยละ 40.1 ในปี พ.ศ. 2549 แสดงให้เห็นว่าในช่วงสองปีที่ศึกษา การกระจายรายได้ของประเทศไทยของครัวเรือนทั้งหมดในภาพรวมของประเทศมีแนวโน้มแย่ลง คนจนยิ่งจนลง คนรวยกลับรวยขึ้น นอกจากนั้นเมื่อจำแนกครัวเรือนออกเป็น สองกลุ่ม ได้แก่ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ กับ ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือนนั้น ผลการศึกษา พบว่า การกระจายรายได้มีแนวโน้มแย่ลงทั้งสองกลุ่ม กล่าวคือ ส่วนแบ่งรายได้ประจำของทั้งครัวเรือนผู้สูงอายุ และครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ในกลุ่มที่ 1 มีแนวโน้มลดลง ในทางตรงกันข้าม ส่วนแบ่งรายได้ประจำของทั้งครัวเรือนผู้สูงอายุ และ ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ในกลุ่มที่ 10 กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งย้ำให้เห็นว่า คนจนยิ่งจนลง คนรวยกลับรวยขึ้นในครัวเรือนทั้งที่มีและไม่มีผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาเฉพาะในครัวเรือนที่ยากจนที่สุดในภาพของประเทศ พบว่า “ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ” นั้นมีค่า “สูงกว่า” ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ แต่ในทางตรงกันข้าม ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุกลับมี “รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน” ในจำนวนที่ “ต่ำกว่า” ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุในทุกกลุ่มรายได้ ทั้งนี้ ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือน บ่งบอกถึงการกระจายรายได้ของครัวเรือน ในขณะที่รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน บ่งบอกถึง ฐานะทางเศรษฐกิจหรือเม็ดเงินที่ครัวเรือนมีอยู่ ลักษณะที่ขัดแย้งกันระหว่าง ตัวชี้วัด “ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือน” กับ “รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน” นี้ให้ผู้วิจัยตระหนักไว้ว่า การพิจารณาการกระจายรายได้ของครัวเรือนไม่ควรที่จะพิจารณาจาก ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำเพียงอย่างเดียว ควรพิจารณาด้านฐานะทางเศรษฐกิจจากจำนวนเม็ดเงินที่ครัวเรือนมีไว้ใช้สอย ประกอบกันเสมอ เพื่อ

ป้องกันการแปลผลการศึกษาที่ผิดพลาดจากการที่ผู้วิจัยแบ่งประชากรออกเป็นประชากรกลุ่มย่อย สองกลุ่ม คือ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุและครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ยังมีการแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มย่อยมากขึ้นเท่าใด การพิจารณาการกระจายรายได้ต้องคำนึงเม็ดเงินควบคู่กันไปด้วยเสมอ หากจะพิจารณาการกระจายรายได้แต่เพียงอย่างเดียวให้พิจารณาเฉพาะในประชากรกลุ่มย่อยกลุ่มเดียวกันเท่านั้นไม่ควรเปรียบเทียบข้ามกลุ่ม

5.2 การกระจายรายได้ของครัวเรือนผู้สูงอายุไทยในระดับภูมิภาค

นอกเหนือการนำเสนอภาพของการกระจายรายได้ของครัวเรือนในระดับประเทศแล้ว ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาในระดับภูมิภาคเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของในระดับภูมิภาค โดยสรุปออกเป็น 5 ภูมิภาค ดังนี้ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ดังนี้

5.2.1 กรุงเทพมหานคร

การกระจายรายได้ของครัวเรือนทั้งหมดในเขตกรุงเทพมหานคร มีการกระจายรายได้ที่ดีกว่าครัวเรือนทั้งหมดในระดับประเทศ เมื่อพิจารณาจากร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนที่ยากจนที่สุด ซึ่งพบว่าครัวเรือนทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร สูงกว่า ครัวเรือนทั้งหมดในระดับประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่า ครัวเรือนที่ร่ำรวยที่สุดของกรุงเทพมหานคร มีส่วนแบ่งรายได้ต่ำกว่า ครัวเรือนที่ร่ำรวยที่สุดใน แต่ถ้าพิจารณาเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร กลับพบว่า การกระจายรายได้ของครัวเรือนทั้งหมดในเขตกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มแย่ลง ระหว่างปี พ.ศ. 2547 ถึง ปี พ.ศ. 2549 โดยครัวเรือนที่ยากจนที่สุดของกรุงเทพมหานคร มีส่วนแบ่งรายได้เท่าเดิม เท่ากับร้อยละ 2.4 ในขณะที่ครัวเรือนที่ร่ำรวยที่สุดในเขตกรุงเทพมหานครมีส่วนแบ่งรายได้ประจำเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 34.8 ในปี พ.ศ. 2547 เป็นร้อยละ 36.1 ในปี พ.ศ. 2549 ในเขตกรุงเทพมหานคร แม้ว่าคนจนจะไม่ยากจนลงไปกว่าเดิมก็ตาม แต่คนรวยกลับร่ำรวยขึ้น

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาในแง่เม็ดเงินที่ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานครมีกินมีใช้ในแต่ละเดือนพบว่า โดยเฉลี่ยแล้วครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานครมีเม็ดเงินสำหรับจับจ่ายใช้สอยในปริมาณที่มากกว่าค่าเฉลี่ยในระดับประเทศในทุกประเภทและทุกกลุ่มรายได้ แต่อย่างไรก็ตาม ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานครก็ประสบปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันเช่นกันโดยเฉพาะครัวเรือนผู้สูงอายุที่ยากจนที่สุดซึ่งตกอยู่ในกลุ่มที่มีรายได้ประจำต่ำสุด(กลุ่มที่1) กลับมีรายได้ประจำต่ำที่สุดเฉลี่ยเพียงเดือนละ ประมาณ 2,900

บาทต่อคนต่อเดือนในปี พ.ศ. 2549 ต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ในขณะที่ค่าเฉลี่ยทั้งหมดของ กรุงเทพมหานคร ครัวเรือนผู้สูงอายุมีรายได้ประจำโดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 12,400 บาทต่อคนต่อเดือน

5.2.2 ภูมิภาค

เมื่อพิจารณาการกระจายรายได้ของครัวเรือนในภูมิภาคต่างๆของประเทศทั้ง 4 ภูมิภาคได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ พบว่า ในภาพรวมการกระจายรายได้มีแนวโน้มแย่งลงในทุกภูมิภาค เช่นเดียวกับการกระจายรายได้ในระดับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาจากส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนทั้งหมดที่ยากจนที่สุด พบว่าในทุกภูมิภาคครัวเรือนทั้งหมดที่ยากจนที่สุด มีส่วนแบ่งรายได้ประจำลดลง ในขณะที่ ครัวเรือนทั้งหมดที่ร่ำรวยที่สุดมีส่วนแบ่งรายได้เพิ่มขึ้น ทุกภูมิภาค ยกเว้น “ภาคเหนือ” ซึ่งลักษณะดังที่กล่าวมาสอดคล้องกับการกระจายรายได้ในระดับประเทศ สะท้อนให้เห็นว่า ในแต่ละภูมิภาคของไทยประสบปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน จะแตกต่างกันก็เพียงที่ระดับของความรุนแรงของปัญหาว่าภูมิภาคใดมีความรุนแรงมากกว่ากัน

หากพิจารณาในครัวเรือนที่มีและไม่มีผู้สูงอายุในระดับภูมิภาค พบว่า เมื่อพิจารณาเฉพาะในครัวเรือนที่ยากจนที่สุดเพียงกลุ่มเดียว ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีส่วนแบ่งรายได้ประจำสูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ในทุกภูมิภาค สำหรับปี พ.ศ. 2549 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในบรรดาครัวเรือนที่จนที่สุด ครัวเรือนผู้สูงอายุมีส่วนแบ่งรายได้สูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ แต่ส่วนแบ่งรายได้เพียงเดียวยังไม่อาจบอกได้ว่า ครัวเรือนที่ฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันสมควรพิจารณาในแง่เม็ดเงินที่แต่ละครัวเรือนได้รับประกอบกันด้วย ซึ่งพบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุและยากจนที่สุดมีรายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน ต่ำกว่า ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุแทบทั้งสิ้น ยกเว้น “กรุงเทพมหานคร” เป็นภูมิภาคเดียวที่ทั้ง ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำและ รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนที่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุและยากจนที่สุดได้รับ มีค่า “น้อยกว่า” ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุและยากจนที่สุด ซึ่งตีความได้ว่า โดยเปรียบเทียบแล้ว ผู้สูงอายุที่ยากจนที่สุดในเขตกรุงเทพมหานคร น่าจะเผชิญกับความยากลำบากจากการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันในเขตกรุงเทพมหานครค่อนข้างมาก เนื่องจากมีรายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนเดือนต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีสูงอายุและยากจนที่สุด จนในที่สุดส่งผลให้ร้อยละของส่วนแบ่งรายได้ประจำสำหรับครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุและยากจนที่สุดในเขตกรุงเทพมหานคร ยังต่ำกว่า ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุและยากจนที่สุด ไปพร้อมๆกัน ซึ่งเป็นลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างส่วนแบ่งรายได้ประจำ ซึ่งมีหน่วยเป็นร้อยละ กับ รายได้ประจำเฉลี่ย ซึ่งเป็นเม็ดเงินที่ครัวเรือนได้รับมีหน่วยเป็น บาทต่อคนต่อเดือน ในขณะที่ในทุกภูมิภาค กลับพบ ความขัดแย้งระหว่าง ส่วนแบ่งรายได้ประจำ กับ รายได้ประจำเฉลี่ย โดยเฉพาะในครัวเรือนที่ยากจนที่สุด ซึ่งลักษณะที่ขัดแย้งกันบ่งชี้ว่า การเปรียบเทียบการกระจายรายได้ในครัวเรือนผู้สูงอายุ กับครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ควร

พิจารณาทั้งร้อยละของส่วนแบ่งรายได้และในรายได้ประจำเฉลี่ย ควบคู่กันไปดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ผ่านมา แต่ถ้าต้องการเปรียบเทียบเฉพาะการกระจายรายได้เพียงด้านเดียว ควรเปรียบเทียบเฉพาะในกลุ่มประชากรย่อยกลุ่มเดียวกันเท่านั้น

5.3 ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน

ในส่วนนี้ผู้วิจัยต้องการเน้นให้เห็นผลการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบของความแตกต่างระหว่างส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนแต่ละประเภท ผู้วิจัยจึงได้คำนวณ “ช่องว่างคนรวย-คนจน” โดยการหาอัตราส่วนระหว่างส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนที่ร่ำรวยที่สุด ครัวเรือนที่มีฐานะปานกลาง ครัวเรือนที่เกือбыากจนที่สุด เทียบกับส่วนแบ่งรายได้ของครัวเรือนที่ยากจนที่สุด หรือกล่าวง่าย ๆ ว่า ผู้วิจัยคำนวณช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน ทั้งสิ้น 3 อัตราส่วน ประกอบด้วยอัตราส่วนแรก เรียกว่า “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นล่างสุด” คำนวณจาก ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 2 เทียบกับ ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 1 ในขณะที่อัตราส่วนที่สอง ซึ่งเรียกว่า “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นกลาง” คำนวณจากอัตราส่วนระหว่างส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 6 เทียบกับ ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนในกลุ่มที่ 1 และ อัตราส่วนสุดท้าย เรียกว่า “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุด” คำนวณจากอัตราส่วน ระหว่างส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนในกลุ่มที่ 10 เทียบกับ ส่วนแบ่งรายได้ประจำของครัวเรือนกลุ่มที่ 1

ผลการศึกษาในส่วนนี้สรุปได้ว่า ในภาพรวมระดับประเทศ “ช่องว่างระหว่าง คนรวย-คนจน” นั้นกว้างขึ้นเรื่อยๆ แต่ในความเร็วที่ไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน ชั้นล่างสุด กับ ชั้นกลาง ขยายตัวในความเร็วที่ค่อนข้างช้า เช่น ในตารางที่ 4.14 “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นล่างสุด” ของครัวเรือนทั้งหมดใน ปี พ.ศ. 2549 ที่วราชอาณาจักร มีค่า เท่ากับ 1.8 ในขณะที่ “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นกลาง” มีค่าเท่ากับ 4.8 ในขณะที่ “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุด” มีค่าเท่ากับ 28.6 แสดงให้เห็นว่า ครัวเรือนยิ่งร่ำรวยขึ้นก็ยิ่งมีส่วนแบ่งรายได้มากขึ้นด้วยโดยเปรียบเทียบ ลักษณะเช่นนี้ปรากฏอยู่ในทุกประเภทครัวเรือนและในทุกภูมิภาค “ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เผชิญกับการขยายตัวของช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน ชั้นบนสุด มากที่สุด เพราะในปี พ.ศ. 2549 ครัวเรือนทั้งหมดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นล่างสุด เท่ากับ 1.7 ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นกลาง เท่ากับ 4.6 แต่ ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุด มีค่าเท่ากับ 32.8 ในขณะที่ “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน” ของครัวเรือนทั้งหมดในเขต “กรุงเทพมหานคร” ปี พ.ศ. 2549 มีการขยายตัวน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศ

ผลการศึกษายังพบอีกว่า ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจนขยายตัวเพิ่มขึ้นในครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ “มากกว่า” ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ โดยเฉพาะ ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุด แสดงว่า การกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันนั้นในครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุมีสาเหตุมาจากความแตกต่างระหว่างครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุและร่ำรวยที่สุด กับ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุและยากจนที่สุด ในสัดส่วนที่มากกว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในกลุ่มรายได้อื่นๆ ผลการศึกษาในส่วนนี้ได้สะท้อนให้เห็นในภาพรวมของการศึกษานี้ว่า การศึกษาการกระจายรายได้หรือความเหลื่อมล้ำของรายได้ นั้น นอกจากจะพิจารณาในภาพรวมของประชากรกลุ่มใหญ่แล้วควรพิจารณาในประชากรกลุ่มย่อยๆ ด้วย เช่นพิจารณาในครัวเรือนที่มีและไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ และ ควรจำแนกครัวเรือนดังกล่าวออกเป็นกลุ่มรายได้ต่างๆ เพื่อจะได้เห็นภาพของการกระจายรายได้ที่แตกต่างกันออกไปจากเดิม หากพิจารณาเฉพาะกลุ่มคนส่วนใหญ่เพียงกลุ่มเดียวซึ่งการมองในภาพรวมแต่เพียงอย่างเดียว อาจหมายถึงการขาดความรอบคอบในการได้มาซึ่งข้อมูลสำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคมไทย แต่อย่างไรก็ตามจะต้องใช้ความระมัดระวังในเรื่องการตีความหรือการแปลผลการศึกษา เพื่อป้องกันการแปลผลที่ผิดพลาดซึ่งอาจนำไปสู่กระบวนการกำหนด เสนอแนะนโยบายที่ผิดพลาดด้วยเช่นกัน

นอกจากนั้น ผลการศึกษาช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน ยังพบอีกว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ มีช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน ชั้นล่างสุด และ ชั้นกลาง ทั้งในภาพรวมของประเทศ และในระดับภูมิภาค มีความแตกต่างกันไม่มากนัก แต่ความแตกต่างปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนสำหรับ “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุด” โดยครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุทั้งในระดับประเทศในภาพรวมและในระดับภูมิภาคมี “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุด มีการขยายตัวเร็วกว่า ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน ชั้นล่างสุด และ ชั้นกลาง โดยครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการขยายตัวของช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุด มากที่สุด ในขณะที่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร มีการขยายตัวของช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุด น้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่า “ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เผชิญกับปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันที่ซับซ้อนมากขึ้นกว่าเดิม เพราะช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน ชั้นบนสุดนั้นขยายตัวเพิ่มขึ้นมาก ทั้งครัวเรือนที่มีและไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย แต่ ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจนชั้นบนสุดของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ขยายตัวมากกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่เกือบสองเท่าตัว สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาคือ ภาคใต้ ทำให้ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุที่ยากจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ นับเป็นประชากรกลุ่มเสี่ยงที่รัฐควรให้ความสนใจในการแก้ปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันและปัญหาความยากจนในลำดับต้นๆ เพื่อลดความซ้ำซ้อนของปัญหาของการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันที่เกิดขึ้นทั้งในประชากรกลุ่มใหญ่ และการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันที่เกิดขึ้นในประชากรกลุ่มย่อยๆ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผลการศึกษาในภาพรวมของประเทศไทย ยังประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ของครัวเรือนอยู่ อีกทั้งในช่วงสองปีที่ผ่านมา สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้หากมองในเชิงเปรียบเทียบระหว่างคนจนกับคนจนกลับพบว่า คนจนยิ่งจนลง แต่คนรวยกลับรวยยิ่งขึ้น ดังนั้น การลดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ทั้งในยังคงเป็นภารกิจที่สำคัญที่รัฐ และทุกภาคส่วนในสังคมยังต้องให้ความสำคัญของปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ไว้ในลำดับต้นๆ
2. นอกเหนือไปจากผลการศึกษาในภาพรวมระดับประเทศแล้ว ยังพบว่ามีความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ของครัวเรือนในระดับภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีระดับความรุนแรงของปัญหาโดยเปรียบเทียบแล้วสูงกว่าภาคอื่นๆ ของประเทศ ดังนั้น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังคงเป็น “เป้าหมายเชิงพื้นที่” ที่สำคัญที่สุดสำหรับโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ ที่รัฐจัดให้เพื่อหวังผลไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ของครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุและยากจนที่สุด มีรายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน ต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ทั้งในภาพรวมระดับประเทศและในทุกภูมิภาค แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุและยากจนที่สุด มีฐานะทางเศรษฐกิจด้อยกว่า ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ ดังนั้นสวัสดิการเบี้ยชราภาพ มีส่วนช่วยค้ำจุนฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุที่ยากจนที่สุด ไม่ให้ตกต่ำไปกว่านี้ ดังนั้นการให้เงินโอนโดยตรงจากรัฐสู่มือประชาชนที่ยากจน เช่น สวัสดิการเบี้ยชราภาพนี้ นับเป็นโครงการสวัสดิการทางสังคมที่ควรดำรงอยู่ต่อไป แต่ทั้งนี้อาจปรับให้โครงการมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ซึ่งในส่วนของ การปรับปรุงประสิทธิภาพของโครงการดังกล่าว หรือหามาตรการหรือโครงการใหม่ๆ ที่ส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุของไทย มิได้อยู่ในวัตถุประสงค์ของการวิจัยชิ้นนี้
4. ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุและร่ำรวยที่สุด มีร้อยละของส่วนแบ่งรายได้เพิ่มขึ้นตลอดช่วงระยะเวลาที่ศึกษาและมีค่า สูงกว่า ครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุและร่ำรวยที่สุด แสดงให้เห็นได้ว่าผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจส่วนมากยังคงตกแก่ครัวเรือนที่ร่ำรวยที่สุด โดยเฉพาะครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุที่ร่ำรวยที่สุด ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าครัวเรือนผู้สูงอายุเหล่านี้ได้สะสมความมั่งคั่งไว้กับครัวเรือนตนเองส่วนหนึ่งเอาไว้เพื่อเป็นสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุที่มีอยู่ก็เป็นได้ ซึ่งนับว่าเป็นการ

เตรียมความพร้อมที่ดีในการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของไทย แต่อย่างไรก็ตาม รัฐควรกำหนดให้มีมาตรการ นโยบาย หรือ เครื่องมือทางเศรษฐกิจในการช่วยแบ่งปันผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้มีการกระจายจากครัวเรือนที่ร่ำรวยที่เป็นส่วนน้อยในสังคมไปสู่ครัวเรือนที่มีรายได้น้อยกว่าที่เป็นคนส่วนใหญ่ในสังคมให้มากขึ้น เพื่อจะได้ลดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ทั้งในภาพรวมและภาพย่อยในสังคมไทยที่ประกอบขึ้นด้วยบุคคลที่มีคุณลักษณะที่หลากหลาย เช่น การนำ “ภาษีมรดก” “ภาษีทรัพย์สิน” หรือ “การให้ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล” สำหรับนิติบุคคลสัญชาติไทยและสัญชาติอื่นๆที่ช่วยเหลือสังคมไทย

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

1. จากผลการศึกษาที่พบว่า “ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน : ชั้นบนสุด มีการขยายตัวเร็วกว่าช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน ชั้นล่างสุด และ ชั้นกลาง อีกทั้งยังพบว่า ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจนชั้นบนสุดของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ ขยายตัวเร็วกว่ามากกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุ แสดงให้เห็นว่า แนวโน้มการกระจายรายได้ในครัวเรือนผู้สูงอายุนั้นมีแนวโน้มที่แย่ลง ผู้สูงอายุที่ยากจนยังคงยากจนอยู่แต่ผู้สูงอายุที่ร่ำรวยกลับร่ำรวยขึ้น แสดงให้เห็นว่า ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้มีได้เกิดขึ้นเฉพาะแต่ในประชากรกลุ่มใหญ่แต่เพียงอย่างเดียว ในประชากรกลุ่มย่อยเดียวกันที่มีรายได้แตกต่างกันก็ยังคงปรากฏความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้อยู่ อีกทั้งยังมีแนวโน้มที่แย่ลงเสียอีก ซึ่งเป็นการเพิ่มความซับซ้อนของปัญหาให้ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยเสนอแนะว่า การระบุ “ประชากรกลุ่มย่อยที่เสี่ยงจากปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้” นอกเหนือไปจากกลุ่มผู้สูงอายุแล้ว ยังมีประชากรกลุ่มย่อยกลุ่มใดบ้างที่เสี่ยงต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ เพื่อให้รัฐสามารถ ระบุ “เป้าหมายเชิงคุณลักษณะของบุคคล” ได้อย่างถูกต้องตรงประเด็น
2. จากการที่ผู้วิจัยได้ทดลองใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณแตกต่างไปจากงานศึกษาอื่นๆ จากการคำนวณ ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน ทั้งสิ้นสามอัตราส่วนดังที่ปรากฏในผลการศึกษาบทที่ 4 ส่วนที่สาม แทนการใช้ เส้นโค้งลอเรนซ์ และค่าสัมประสิทธิ์จีจีนี้ พบว่า สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ต้องการแสดงให้เห็นผลในเชิงเปรียบเทียบภายในประชากรย่อยกลุ่มเดียวกัน ได้ดีพอสมควร แต่อย่างไรก็ตาม เส้นโค้งลอเรนซ์ และค่าสัมประสิทธิ์จีจีนี้ ยังเป็นเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญในการศึกษาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ เพราะสามารถระบุขนาดของความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ของประชากรกลุ่มใหญ่ได้ด้วยตัวเลขเพียงตัวเลข

เดียว ในขณะที่ การคำนวณ ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน ทั้งสามชั้นของผู้วิจัยให้ผลแต่ในเชิงเปรียบเทียบระหว่างประชากรย่อยกลุ่มเดียวกันเท่านั้น ไม่สามารถระบุขนาดของความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ของประชากรกลุ่มใหญ่ด้วยตัวเลขเพียงตัวเลขเดียว ดังนั้นการศึกษาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ในครั้งถัดไป ผู้วิจัยเสนอแนะว่า ควรใช้ เส้นโค้งลอเรนซ์ ค่าสัมประสิทธิ์จีนี้ ควบคู่กับการคำนวณ ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน น่าจะทำให้ได้ผลการศึกษาที่สมบูรณ์มากขึ้น

3. ต่อเนื่องจากข้อเสนอแนะข้อที่ผ่านมาแล้ว ผู้วิจัยเสนอแนะว่าควรพัฒนาตัวชี้วัดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ที่สามารถระบุขนาดของความเหลื่อมล้ำในภาพรวมของประชากรกลุ่มใหญ่ และสามารถแยกองค์ประกอบได้ว่าขนาดของความเหลื่อมล้ำในภาพรวมประชากรกลุ่มใหญ่ดังกล่าวนี้เป็นผลมาจากความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ของประชากรกลุ่มย่อยกลุ่มใดบ้างมาอย่างน้อยขนาดไหน และสามารถควรที่จะระบุได้ว่าในประชากรกลุ่มย่อยกลุ่มเดียวกัน กลุ่มรายได้ไหนที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้สำหรับประชากรกลุ่มย่อยนี้มากกว่ากัน ถ้าสามารถพัฒนาตัวชี้วัดที่มีคุณลักษณะดังกล่าวได้ จะเป็นประโยชน์มากในการศึกษาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ในกรณีที่มีการระบุ “เป้าหมายเชิงคุณลักษณะของบุคคล” ที่แตกต่างกันออกไป

บรรณานุกรม

ขวัญใจ ศิริหิรัญ (2549) การกระจายรายได้ของครัวเรือนในจังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. 2543 2545 และ 2547

วีณา เทพช่วยสุข (2539) การกระจายรายได้ของครัวเรือนในประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2529 – 2535.

วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศิรินทร เตียบศิริเมธี (2545) การกระจายรายได้ของครัวเรือนในระดับจังหวัดของประเทศไทย.

วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2544) รายงานการศึกษาผลกระทบจากวิกฤตทางเศรษฐกิจที่มีต่อครัวเรือน
พ.ศ. 2543

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2544) รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2543
ทั่วราชอาณาจักร

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2546) รายงานเชิงวิเคราะห์ เรื่อง ภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตร
พ.ศ. 2546

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2548) รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2547
ทั่วราชอาณาจักร

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2548) รายได้และการกระจายรายได้ของครัวเรือน พ.ศ. 2547 ระดับจังหวัด

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2550) การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2549
ทั่วราชอาณาจักร

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2551) รายได้และการกระจายรายได้ของครัวเรือน พ.ศ. 2549 ระดับจังหวัด

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2551) การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2550
ทั่วราชอาณาจักร

อินทนนท์ เบนจกุล (2541) การกระจายรายได้ของครัวเรือนเขตชนบทในจังหวัดนครราชสีมา.

วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์